

bokselskap.no, 2014

Maurits Christopher Hansen: *Mordet paa Maskinbygger Roolfsen* (1840)

Teksten i bokselskap.no følger særtrykk, 1840 («Særskildt aftrykt af Maanedskriftet 'Norske Læsefrugter'»). Digitaliseringen er basert på fil fra Nasjonalbiblioteket (nb.no)

ISBN: 978-82-8319-180-6 (digital, bokselskap.no), 978-82-8319-181-3 (epub), 978-82-8319-182-0 (mobi)

Publisert 16/4-2014, redigert 10/5-2014

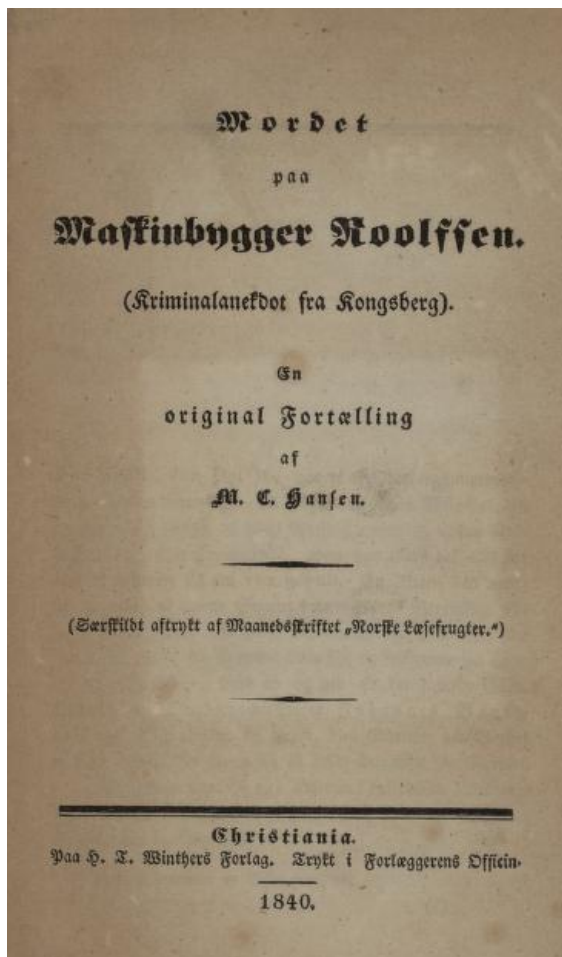
Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Maurits Christopher Hansen

Mordet paa Maskinbygger Roolfsen

(Kriminalanekdot fra Kongsberg)

1840

[3] *Vox populi, vox Dei!*ⁿ¹ – det var et af Oberberghauptmandens Yndlingsudtrykke, – vel at mærke, naar Udtrykket lod sig anvende i Gunst af hans Mening om en og anden Person, et og andet Foretagende. Han var ellers bekjendt for lidet at bekymre sig om *vox populi*. En Aften, den nemlig, hvormed vi aabne Scenen i nærværende Beretning, udsagde han Ordene med mere end almindeligt Eftertryk, idet han reiste sig af sin stoppede Lænestol og svingende sin sølvindlagte Bjergstav, skred op og ned ad det tavlede Gulv. Assessor og Oberbergamtsskriver *Johannes Barth*, en Mand af Sindighed og Kraft, blev siddende ved Bordet med et Hefte Akter foran sig og holdt Haanden for Panden.

«Men hvad siger I da? Assessor!» udraabte Oberberghauptmanden heftig og stillede sig foran Bordet. «I maa da vel have en Mening.»

[4] Jeg bekymrer mig, Gud forlade mig, hverken om *vox populi* eller *vox Dei*, Hr. Etatsraad, men om *vox Deæ nostræ scilicet Themidis*; og paa saadanne Indisia, som de her forhaandenværende, kan jeg Gud hjælpe mig ikke stemme for noget Menneskes Død. Om jeg endogsaa var *moraliter* overbevist om Ugjerningen, det jeg dog ingenlunde er – –»

«Har I ladet jer bestikke!» fnysede Oberberghauptmanden, som ikke kunde styre sit Sind, idet han fôr ind paa Manden med Stokkens Braad.

«Vend Pilen om, Hr. Etatsraad,» sagde Assessoren kold, i det han med Haanden skjød Stokken tilside, «Stokken vilde jeg sige,» lagde han til med et ironisk Smil.

Oberberghauptmanden svælgede Pillen og satte Staven hen i en Krog men vedblev at gaa op og ned.

«I er en ærlig Mand og en lærd Mand, jeg véd det nok og har ikke mankeret at anbefale jer paa høiere Steder, endskjønt I fører et Sprog – –»

«Som den ene Embedsmand kan og bør føre til den anden, Hr. Etatsraad; da jeg blev bestaltet Oberbergkasserer og Revisor, samt, hvad her er Hovedsagen, Byfoged og Politimester, blev jeg ingen Privatmands Tjener. Forresten er jeg Etatsraaden for hans gode Mening om mig, høist forbunden. Men, at komme til Sagen, – Høker *Herman Haitlers* Sledskhed, Bibelsprog og fordægtige Velstand, hans Kones uhyggelige, indsluttede Væsen og Sønnens Brutalitet, hvilket Alt jeg som Beboer af Stedet meget vel kjender til, – Alt dette er med eders Tilladelse Intet at bygge saadan graverende Mistanke paa.»

«Hvem Fanden har sagt, at I skal bygge derpaa? Slige [5] Iagttagelser skulle alene skjærpe vor Opmærksomhed paa Indisierne.»

«Meget vel; har ogsaa været Tilfældet. Ogsaa har man, synes mig, tilstrækkelig taget Notis af Angjeldendes bekjendte Karakteristik. Men her spørges efter Kjendsgjæringer. – Maskinbygger Roolfsen, en stærk, sund Mand i sine bedste Aar, træder ind i to enlige, aldrende Folks Bolig og tager sit Aftensbrød i deres for Alle aabent staaende Skjænkestue. Han bliver siddende i god Forstaaelse med Værten, som oplyst er, da de Øvrige gaa bort. Næste Dag savnes han og er siden, uagtet al Efterspørgsel, ikke bleven funden. Den nøiagtigste Undersøgelse er foretagen i Haitlers Hus; men hverken Spor af Vold eller noget Roolfsen tilhørende Klædningsstykke befindes. Manden og hans Hustru erklære uden Forvirring, at Roolfsen paa Slaget Elleve forlod Huset aldeles som sædvanligt og med Tilføiende, at han vilde følge deres Pleiedatter hjem fra Etatsraadens, hvor hun sad i Slagtning. Nu vel, – kan da de to Gamle stædes til Regnskab for hans Forsvinden? I Sandhed, det var en vanskelig Opgave for en Vært, om han skulde følge alle sine Gjæster hjem.»

«Denne Deduksjon passer meget bedre i en Defensors end i Dommerens Mund, min gode Assessor. Jeg er desværre ikke synderlig lovkyndig; men jeg vil dog tjene eder med at gjentage af Akten nogle sær vigtige Omstændigheder. Haitler har skaltet og valt med de Skillinger, hans Broder efterlod sin umyndige Datter, imod hvem hverken han eller hans Kone har vist meget Godt, men som de tvertimod have behandlet mere som et Lægdslem, end som en velhavende [6] Myndling. Da Hattemagersvenden Kjeld, deres liderlige og brutale Søn, kom hjem fra sine Vandringer og vilde nedsætte sig her, fik Piben en anden Lyd. Knægten blev forlibt i den smukke Frænde, og Forældrene fandt, at det slemme Formynderregnskab blev lettest og fordeelagtigst opgjort, naar han fik hende og dermed ogsaa hendes Hus, som de nu i ti Aar have beboet. Da blev der paa engang dæget for Karine, da blev hun anbefalet til mit og flere Huse for at lære Folkeskik og komme ud af Skjænkestuen. Maaneder gaa hen; Pigen blomstrer frem, yndet og agtet af Enhver; de forhen saa slemme Pleieforældre bære hende paa Hænderne, og haabe bestandig, at hun vil lade sig sige, det er, ægte det liderlige Søkendebarn. Men hun kan ikke bekvemme sig dertil, og det mangler ikke paa, at Alle, som vil hende vel, bestyrke hende i hendes Afsky for Personen. Nu kommer vor vakre, dygtige Roolfsen med sin Randsel paa Ryggen. Han blev snart kjendt som en flink og brugbar Karl og fik Ansættelse paa gode Vilkaar. Roolfsen frier *in optima forma* til Pigen, og hun giver ham sit Ord. De Gamle krympe sig, og Hattemagersvenden truer med Stok og Stén. Herman Haitler er saa uforskammet at søge Hjælp hos Oberberghauptmanden for at faa sin Plan drevet igjennem. Da kommer denne med et passende: *sic vola, sic jubeo!* og erklærer Forlovelsen imellem Roolfsen og Karine for ratificeret. Der hjalp da inden Modstand; Svigersønnen maatte antages, og det skede med bittersøde Miner. Et Aar gik hen. Han kom, som Intet var i Veien, til *Haitlers*, og blev, da de aldrig bade ham ind til sig, siddende med de andre Gjæster i Skjænkestuen, hvor han dog af og til kunde tale med sin Kjæreste, som ikke [7] længere havde det godt. Endelig tænker *Roolfsen* paa at gifte sig, da hans Stilling bliver bedre og bedre. Men han fordrer Afstaaelsen af det Karine tilhørende Hus og Regnskab for Arven, som – det hviler paa den afdøde Skifteforvalter – aldrig var affordret *Haitler*. Afvigte Høst strammedes Knuden, der forefaldt daglige Skjænderier imellem *Roolfsen* og Familien *Haitler*. I Fylderi havde *Kjeld* mere end engang svoret ham Døden. Ogsaa af den Gamles Mund faldt ofte Udladelser, som siden

bleve mærkeligere. Endelig kom den Aften, hvorom I nys udlod eder paa en Defensors Vis, uden i ringeste Maade at omtale den paafaldende Venlighed hos Mor *Haitler*, der indbød *Roofsen* paa Pølse, da de Andre vilde bryde op, – og uden at nævne med hvilken Trusel Hattemagersvenden forlod Huset med sit Gevær.»

Denne lange Replik fremførte Oberberghauptmanden ingenlunde *par coeur*. Han havde sat sig og draget Akterne hen til sig, af hvilke han tog sin udtogsmæssige Fremstilling.

«Jeg formoder, det er til eders egen Bestyrkelse, I holder denne Rekapitulation,» sagde Assessoren spydig; «eller tror I maaske, jeg ikke har læst Akten? Den Mistanke, der straks faldt paa *Haitler* og hans Hustru, var i mine Tanker saa svagt begrundet, at den retslige Undersøgelse hos dem med Nød og neppe lod sig forsvare paa ethvert andet Sted, end i et Autokrati, som vort.»

«Autokrati? Skal jeg være ment med denne Sigtelse?»

«Hvorvel jeg kunde undgaa at svare Andet end at Danmark er en Suveræn eller Autokrat undergivet – Kongen er Lovens Ende, – vil jeg dog slaa Visiret op og spørge, [8] i hvilken Mund det nylig hørte: *sic volo, sic jubeo*, kan passe, uden i en Despots.»

Oberberghauptmanden blev snehvid i Ansigtet og sprang op. «Ha! jeg kunde nok af dette uforskammede Menneske forledes til at ønske, at jeg engang var Autokrat! Eders Grovhed er grændseløs, *Barth*; I stoler paa, at vi ere paa Tomands-Haand.»

«Svare kunde jeg omtrent med vor Herres og Frelasers Ord:» «Jeg haver Intet sagt i Løndom; spørger dem, som haver hørt mig –;» «dog lad mig ikke tage Guds Ord bespottelig. Sandt er det imidlertid, at jeg ikke siger Andet inden disse Vægge end det, jeg kan forsvare for Verden at sige. Men skal jeg endelig fortælle Noget, som alene kan siges paa Tomandshaand, saa hvisker jeg eder nu det Ord til, at det ikke er Retfærdsfølelse, som driver eder udi denne Sag, men en lumpen Begjærlighed. I vil vinde Jomfru *Haitlers* Ære med dette Patronskaab. Amen!»

«Løgner! Æreskjænder! Bagtaler! Bagvasker – –»

«Tal Fransk Kjære,» sagde Assessoren flegmatisk, idet Døren aabnede sig, og en snoret Tjener traadte ind; «tal Fransk, ellers kommer I til at bøde for jeres Mund.»

Denne puserlige Vending bragte Etatsraaden til at studse et Øieblik; og dette Øieblik var tilstrækkeligt til at gjengive ham den monarkiske Værdighed, som han usurperede i alle sine Underordnedes Nærværelse. At derfra maa undtages Assessor *Barth*, have vi i det Foregaaende seet; men det kom naturligviis deraf, at Assessoren, som han selv udtrykte sig, slet ikke forstod sig paa Oberberghauptmandsværdigheden? For nu paa nogen Maade at redde denne i Andres Nærværelse, hvor Assessoren var tilstede, spillede Etatsraaden [9] Beundrer af den Lærdom og de Talenter, hvorved *Barth* unægtelig var Kongsbergs Koryfæ. Geniets Rang havde jo Konger og Paver erkjendt; hvorfor skulde da ikke Oberberghauptmanden erkjende *Johannes Barth* som sin Lige? helst da Assessorens Bedstefader for halvtredsindstyve Aar siden havde siddet paa samme ophøiede Sæde, om han end ikke var bleven benaadet med den da saa anseelige Etatsraads-Karaktér, men blot benævntes Oberbergmester.

Det var ved Assessorens: «Tal Fransk!» vi bleve staaende. Tjeneren anmeldte Bergmester *Weickort* og Obereinfahrer *Schwabe*. «De kunne vente i Forværelset. Giv eder kun Tid, min kjære Assessor; I veed, jeg hører saa gjerne paa eders sindrige Tale.»

«Mig synes, Afbrydelsen var hel beleilig, Hr. Etatsraad. Dersom det I saa tillader, saa vil jeg ved Udgangen avertere de Ventende om – –»

«Gud bevares, lad mig følge eder til Døren!»

Assessor *Barth* vandrede langsomt henover Torvet og ned igjennem Bussedalen, der dengang ikkun var bebygget paa den venstre Side. Han stansede af og til, tog sit sølvknappede Spanskrør under Armen og hentede Daasen op af den store Taskelomme. Det var tydeligt at see, at den gode Mand havde noget høist vigtigt at tænke paa. Han gik endelig op over Bakken til *Haugene* og vendte sig imod et høitliggende gulmalet Hus paa to Stokværk, over hvis spraglede Dør hængte et Værtshusskilt. Assessoren følede en vis Ulyst til at træde indenfor; men rystende paa Hovedet [10] over sin egen Tvivlrædighed, lagde han Haand paa Klinken og stod i Høker *Haitlers* Skjænkestue.

«Herren velsigne Dig, du Retfærdigheds Bolig! Jeremias 31te,» sagde *Herman Haitler* med pibende Stemme, idet han strøg Huen af det hvidlokkede Hoved og med et høfligt Smil rokkede den Indtrædende imøde.

«Har I endnu Noget igjen af Juleøllet, *Haitler*? Jeg kunde have Lyst til et Glas.»

«Samler Raad! Esaias 16de. Jeg skal straks være her tilbage; sid dog ned paa Stolen, som en rigtig Dommer! Salmen 9de. Mor!» han stak Hovedet igjennem Kammerdøren; «kom herud! Du vil med Dine Øine se Din Lyst, Salmen 91de.»

«Hvad staar paa?» lød en Stemme, som fuldkommen havde en Mandsstemmes Dybde, men dog tilhørte *Haitlers* Ægtemage, *Kirsti Povelsdatter*. En høi, forover bøiet, gammel Kvinde aabnede overlang Døren og traadte ud med en mørk Mine. Hun stod allerede midt paa Gulvet uden at blive *Barth* var, da hendes spørgende Blik var rettet imod Manden. Men da Assessoren henvendte sin Hilsen til hende, blev hun med Et som lynslagen og stod uden Bevægelse med Haanden for Panden. «Skam Dig, at Du ikke takker, naar man hilser Dig! Syrak 41de,» sagde *Haitler*. «Tag det ikke ilde op; hun sér og hører saa ilde, høigunstige Hr. Assessor; tilmed er hun kun lidet forstandig. Klogskab, staar der i Visdommens Bog, er det rette graa Haar iblandt Menneskene. Men nu lader jeg eder alene hos hende, som skrevet staar, imedens jeg opfylder min Skyldighed.»

[11] Med en gammel Værtshusholders geskøjftige Færdighed, slog Fatter Kjælderlemmen op og smuttede ned igjennem Gulvet.

«Hvordan staar det til her i Huset, Mor *Haitler*?» sagde Byfogden hurtig og greb medlidende den alvorlige Kvindes Haand.

«I har lettere for at spørge, end jeg for at svare, Hr. *Barth*. Gid mine Øine vare lukkede! Modgang har jeg kjendt fra Barns Ben, og for de letfærdige Glædens Aar, da jeg glemte min Gud, trode jeg i min Daarlighed, at Herren havde tugtet mig med at tage min Røst fra mig? Nei, nei! der var mig andre Skaaler tilskikkede. Men denne forsmædelige Vinter!»

«Ak *Kirsti*, *Kirsti*! vidste Du, hvor Din Sorg gaaer mig til Hjerte! Jeg véd jo, hvor uskyldig Du er! Men endnu engang – veed Du *Herman* fri, saa spar ikke Din Stedsøn. I blive alle ulykkelige, og jeg kan ikke hjælpe jer. Her er jeg ikke som Øvrighedsperson, men som Din gamle Ven og som Retfærdighedens Ven. Gid Du vilde ogsaa i det værste Fald betro Dig til mig.»

«Havde jeg Noget at fortro eder, som det, I venter og frygter, saa burde I ikke høre det; men saa sandt, som jeg selv er fri fra Blodskyld, Hr. *Barth*, saa véd jeg

Intet at betro eder om de Andre, uden det, jeg har udsagt i Retten.»

«Standhaftige Kvinde! Din Taushed dømmer dem næsten, men maaske er det bedre for mig, at du tier – – –»

Pustendeⁿ² kom gamle *Haitler* op af Kjælderen med et fyldt Glas af en uhyre Størrelse. Han snappede en [12] Tintallerken og satte det paa samme hen for sin Gjæst med en ærbødig Bøining.

«Se ikke Drikken an, at den er saa rød! Ordsprogene 31te. Juleøllet, Hr. Assessor, er sluppet op; men Vin kvæger Menneskets Liv, naar den nydes med Maade, Jesu Syrak, 31te.»

«Ei, ei, *Haitler*, jeg bestilte Øl, og I trakterer med eders gamle Rhinskviin. For Gud om jeg har saamange Skillinger hos mig. Nu vel, saa skriv mig paa den sorte Tavle.»

«Gunst er bedre end Guld og Sølv, Ordsprogene 22de. Jeg har intet Kridt at skrive med idag. En Gave i Skjødets stiller den heftige Vrede, Ordsprogene 21de.»

«Er I gal Mand!» raabte Assessoren opbragt og stødte til Glasset idet han reiste sig. Samtalen med Oberberghauptmanden faldt ham ind og gjorde ham endnu mere ømfindlig.

«Herre vær mig naadig! ti jeg er saa svag, Salomon 6te. Jeg mente intet Ondt i mit Hjerte; derfor lad Dig min Munds Tale behage, Salmen 16de.»

«Hvor kan I dog lægge hans Ord saa ilde ud, Hr. *Barth*?» sagde *Kirsti* beroligende, idet hun tog Glasset i Haanden.

«Naa, naa, saa giv hid, Mor *Haitler*; men han er en Nar med sine Ordsprog,» sagde Assessoren og nippede til Vinen.

«Ja, ja, Narrens Tale trykker som en Byrde paa Veien, Jesu Syrak 21de. Hjob taler med Uforstandighed; men hvor der er forstandig Øvrighed, der gaaer det ordentligt til, Jesu Syrak 10de.»

«I gjør baade Syrak og David til Sladderhanke [13] og Narre, saa som I bruge dem, Menneske. Men sig mig engang, hvor er eders Søn, Hattemageren? Jeg har sendt Bud efter ham idag; men han har ikke indfundet sig.»

«Hvo der kommer til eder og ikke bringer den rette Lære med, ham tager vi ikke i Huset og hilser ham ikke; ti hvo ham hilser, gjør sig delagtig i hans Gjerninger, andet Johannes Brev. Til os kommer *Kjeld* ikke synderlig,

høigunstige Hr. Assessor.»

«Saa! Det var ellers underlige Ord, I der brugte om eders Søn, *Haitler*, sær under de itzige Omstændigheder.»

«Judas Synder ere skrevne med Jerngriffel, Jeremias 19de. I véd jo selv, Hr. *Barth*, at han er en uordentlig Ungdom.»

«Ja Snak! Det har han længe været. Derfor lukker I ham vel ikke Huset.»

«Han er altid velkommen, naar han kommer ædru hid, Hr. *Barth*,» sagde *Kirsti*; «men vort Selskab er ikke muntert nok for ham. Dog tror jeg vist, han sér her indom i Mørkningen. Da skal jeg skikke ham til eder.»

«Da kunde jeg maaske sikkrest træffe ham her; for jeg er bange, han ingen Lyst har til at gaa til mig. Maa jeg sætte mig inde i Mors Stue saalænge?»

«Derfor glæder mit Hjerte sig og min Ære fryder sig, Salmen 16de. Dersom jeg haver fundet Naade for dine Øine, da gak ikke din Tjener forbi, første Mosebog 18de.»

Assessoren rystede med et fortrædent Smil paa Hovedet og gik ind i Sideværelset, som *Kirsti* aabnede ham. Den bibelsprængte Vært rokkede bagefter med Vinglasset.

Ingen skulde lettelig tro, at den blege, magre, mørke *Kirsti Haitler*, med det matte Blik og den usikkre Holdning, [14] i sin Tid havde været en udmærket Skjønhed. At hun havde tabt sin Stemme, erfarede Læseren tilfældigvis. Men med Skjønheden og Stemmens Velklang havde hun ikke tabt den høie, ædle Tænkemaade, der bar hende over det stormende Livshav med Blikket vendt imod en bedre Verden. Hun havde i sin første Fremblømtren vundet den unge Kontorbetjent *Barths* Kjærlighed og elskede ham igjen. Forholdene hindrede ham i for det Første at vedkjende sig sin Elskede, og hun fandt sig med Taalmodighed deri og delte med ham den hemmelige Kjærligheds stjaalne Glæder. Men da han efter nogle Aars Ophold i Udlandet var kommen tilbage og i en agtet Stilling blev mødt fra alle Kanter med Udmærkelse, trak *Kirsti Povelsdatter* sig tilbage fra ham. Den Alvorlighed, hvormed han paastod, at deres Forbindelse skulde erklæres for Verden, manglede, – det følte hun vel, hin Kjærlighedens inderlige Fylde, hvormed han som Yngling havde tilsvoret hende, at hun var hans Hjertets Alt. Hun erkjendte, at kun den retskafne Mands Pligtfølelse nu bestemte ham til at forbinde sig med en Pige, der var langt under

hans Stand og Dannelse. I nogen Tid kjæmpede hun en svær Kamp med sig selv: men jo mere hun iagttog *Barths* Forhold til den hende fremmede store Verden, hvori han den Gang med Livsglæde deltog, desto mere blev hun overtydet om, at hun ikke kunde træde op ved hans Side, uden at nøde ham til at forsage sine Liges Omgang. Hans svage Modgrunde, hans Forsikkring, at hun altid vilde agtes og vurderes af dem, hvis Mening var ham vigtig, og at han kun lidt skjøttede om den øvrige Verdens Dom, – bestyrkede Pigen i hendes Beslutning. Havde han med Mod og Glæde forsikkert hende, [15] at han vilde gjøre hende gjældende i den Kreds, hvortil han hørte, – at hendes Aand og Hjerte snart vilde hævde hende Pladsen, at hun let maatte kunne tilegne sig Kongsbergerindernes dengang temmelig tarvelige Verdensdannelse: – da havde hun maaske ikke med et sønderknust Hjerte frasagt sig sine søde Ungdomsdrømme og sine uomtvistelige Rettigheder.

Men *Barth* kunde ikke tilhykle sig det Mod, der manglede ham, og, da han dog vedblev at paastaa, at deres Forbindelse skulde fornyes, greb hun med kjæk Haand i sin Skjæbnes Traad, og antog Enkemanden *Haitlers* Egteskabsforslag. Assessoren var kaldt til Kjøbenhavn i en Kommission og havde ladet sig berolige ved hendes Løfte, at tage en Bestemmelse inden han kom tilbage. Da han atter betraadte Bjergstaden fandt han *Kirsti* gift. Dybt følte han den ædle Kvindes Offer, og han beviste det dermed, at han, saalænge hun levede, ikke indgik nogen ægteskabelig Forbindelse. Først i sit Livs Aften giftede han sig; dog – dette hører ikke til vor Fortælling.

Var der Misforhold imellem Assessor *Barths* og *Kirsti Povelstdatters* Kulturtrin, da fandt udentvivel et langt større og væsentligere Sted imellem hendes og *Herman Haitlers* Karakter. Denne naragtige Person, som anvendte sin enorme Hukommelse paa den tankeløse Opsamlen af Bibelsteder, var bekjendt for sin egennyttige Nærighed og et ukjærligt Sindelag imod sine Medmennesker. Derhos var han ligesaa indbildsk af sin Lærdom, som krybende imod sine Overmænd. Nogen Formue havde han skillinget sammen; men med Abekjærlighed satte han Alt til paa Sønnen, den vidt omsværmende, ustadige *Kjeld*. Først, da det var [16] for sent, tog han sig for at straffe og irettesætte Dagdriveren. Imidlertid havde Ingen ventet sig, at *Haitler* skulde begaa nogen egentlig Ugjerning, hvortil han syntes, hverken at være slem nok eller dristig nok. Men da først Mistankens Frø faldt, skjød det hastigt i Veiret. Gamle Anekdoter

fra *Hermans* Barndom bleve fremtagne og paanyt analyserede, og man begyndte at mumle om flere Tilfælder, hvor hans Kammerater pludselig vare forulykkede i Nærheden af ham, efterat en Tvist var opkommen, eller en Handel indgaaen. Her var saamegen Grund for *Haitler* og hans Søn til at ønske *Roolfsen* af Veien. Den stakkels Kone blev naturligvis saameget mindre undtagen fra Delagtighed i Gjerningen, som hun altid havde været en Torn i Øiet paa Naboer og Gjenboer; hvorfor? – Hendes gamle Tilbeder kaldte hende selv, som vi have hørt, uhyggelig og indsluttet; hendes Begreber om, hvad hun skyldte sin Mand, bragte hende ogsaa til at synes enig med ham i mange Ting, hvori hun langt fra ikke billigede hans Handlemaade; endelig var hendes Stilling, som Stedmoder til den vilde *Kjeld* og som Pleiemoder til *Karine*, altid Anledning for Bagtalelse til at kalde hende nu ubillig, nu hadsk, nu egenlyttig.

«Gud være mig naadig! ti Menneskene ville skrække mig! Salmen 56. Du Mor! kan du sige mig, hvad denne Leviathan, Hjob 3die og Esaias 27de, vil her? Vi forventede Fred, men der blev intet Godt, og Lægedom, men sé, her er Fordærvelse, Jeremias 14de.»

«Det er ilde fat, naar Nogen maa frygte Øvrigheden,» sukkede *Kirsti* hen for sig.

«End Du *Kirsti*? Mon Du er saa sikker; Men, [17] siger jeg dig, vig ikke derfra, hverken til Høire eller Venstre, Josva 1ste. Jeg véd nok hvad jeg véd.»

«Forfærdeligt! hvad véd du da? Mand! jeg tror du arbejder paa at berøve mig Forstanden. Véd du Noget, og det ikke er om dig selv, saa er det jo om din Søn. Men naar har jeg spurgt jer? Derfor lad mig med Fred.»

«Og mon Du ikke har sagt til min Søn, som Abisai til David, Samuels Bog 26de Kapitel?»

«Hvad sagde da Abisai?»

«Bi lidt, saa vil jeg læse det for dig. Hør kun: 8de Vers. Da sagde Abisai til David: Gud har idag overgivet Din Fiende i din Haand. Saa vil jeg nu stikke ham med Spydet og ned i Jordan engang, at jeg ei behøver at gjøre det anden Gang.»

«O, at en Engel vilde oplyse mig, om Du taler af den taabeligste og skammeligste Indbildning eller af den sorteste Ondskab!»

«Herren oplyse os alle, *Kirsti*. Men jeg forstaaer dig ikke, og du vil ikke forstaa mig. Kun det Ene véd jeg, at jeg med Sorg gaar i Graven til min Søn, som skrevet

staar. Men jeg er som en Døv og vil ikke høre, og som en Stum og vil ikke oplade min Mund, Salmen 38te.»

I dette Øieblik foer Døren op og tre, fire Bergmænd traadte ind og slængte sine Bylter under en lang Bænk, som de derefter toge i Besiddelse.

«Herrens Dag er nu Mørkhed og ikke Lys, Amos 5te. Jeg skal derfor tænde eder Lys og efter Mathæi Evangelium sætte det i min Lysestage.» Det var ogsaa blevet saa mørkt, at Lys høiligen behøvedes. Imedens Ægteparret [18] delte sig imellem at opvarte de inden faa Minuter opvarmede og snaksomme Bjergfolk, og den fornemmere Gjæst i Kammeret, aabnedes Døren langsomt; Hattemagersvenden kom ind og gik uden at værdige de fire lystige Gjæster et Blik, og nikkende kort til sine Forældre, hen over Stuen imod Kammeret.

«Bi lidt, *Kjeld*; jeg har et Ord at sige Dig, førend Du gaar ind; hør min Søn og vær vis; Ordsprogene 23de, kom ud i Kjøkkenet, Ezekiel 46de, Kokkenes Hus, hvor Husets Tjenere skal koge Folkets Slagtoffer.»

«Jeg vil helst tale med eder Begge,» sagde det unge Menneske meget alvorlig og lagde sin Hat paa Disken.

«Vil Du tale med en af os først?» sagde Mor *Haitler*; «du sér, at her er Folk i Stuen.» Hun berørte opfordrende hans Arm og vilde gaa ud.

«Nei, nei!» raabte han høit; «jeg har længe nok forsøgt at tale med En af Gangen; nu maa det engang komme til Forklaring. Jeg har ogsaa et Ord at tale med, maa I tro. –» Inden denne Opfordring blev besvaret, sprang Døren op fra Kammeret, og Assessor *Barth* stod vinkende paa Terskelen, useet af de fire Bjergarbeidere. *Kjeld Haitler* fôr synlig sammen ved at se Magistratspersonen; men han greb sig an, hviskede: «siden» til Forældrene, og gik med usikre Fjed ind i Sideværelset.

Referenten af denne Begivenhed henvendte sig, imedens han studerede den gamle skrevne Bog, hvori han har fundet den optegnet, til en duelig Jurist med sine adskillige Tvivl og Spørsmaal. Det forekom os underligt med Sagens lunkne og vaklende Behandling, – at de Angjældende befandt sig paa fri Fod, – at Byfogden kunde og vilde blande [19] sig privat i Sagen som en Slags Politibetjent, og at han efter et ulovmæssigt Forhør paa Tomandshaand kunde lade *Kjeld* arrestere, hvilket var Tilfældet samme Aften. Men vi fik ingen anden Forklaring, end at Jurisdiktionen i Bjergstaden var i forrige Tider et underligt Miskmask, der

mestendels rettede sig efter den alvældige Oberberghauptmands Godtbefindende, – at en vis uskyldig patriarkalsk Fortrolighed dannede den underligste Kontrast til det absoluteste Despoti, og at endelig Muligheden til for et enkelt Tidsrum at danne sig et bestemt Begreb om Retspleien, var saa betinget, at der hørte mere Tid end vi have tilovers, for igjennem Sølvverkets Arkiv at arbeide sig frem imod dette i Grunden lidet lønnende Maal. Det bliver os derfor intet Andet tilovers, end med Troskab at referere det Læste; og vi maa forresten anwise den dermed utilfredse Læser vore Kilder og Arkivet, hvortil Værkets humane Direksion vistnok lader ham den Adgang, der har været os tilbuden.

Ægteparret befandt sig i en ubehagelig Spænding, og *Haitler* maatte gribe sig an for at tilse sine stedse tilstrømmende Gjæster, der bleve mere og mere oprømte. Assessoren havde leveret en Billiet ud i Stuen med Forlangende, at den straks maatte besørges. *Haitlers* Tjenestepige løb afsted med den, og kort derpaa indfandt Vagtmesteren sig med to Politibetjente.

«I Bjerger! falder over mig! Hug mig o Jord i dine Indvolde! Hvad ville I mig, Forfærdelsens Sønner, og Udsendinger fra Mørket? Herren kjender de Frommes Dage.»ⁿ³

[20] «Halt Maul, *Herman*, med al den Snak og Galskab, og før os ind til Assessor *Barth*, der haver forlangt os,» sagde Vagtmesteren i en raa Tone.

«Her bliver vel ikke længe Værtshus,» mente en af dem paa Bænken, idet han nysgjerrig nærmede sig Vagten. Da traadte *Barth* ud og pegede rolig paa *Kjeld*, der, uden at mæle et Ord, fremrakte sine Hænder til Vagtmesteren. Da han var lænket, trykkede Assessoren Hatten dybt ned over Ansigtet og ilede hurtig afsted uden at kaste et Blik paa den forfærdede *Haitler* og hans ulykkelige Hustru.

Neppe var den høie Øvrighedsperson ude af Døren, før Vagtmester *Skradder* reiste sin robuste Krop i Veiret og bød med et vældigt Brøl de uvedkommende Personer at betale sin Fortæring og pakke sig. Derefter henvendte han sig med en nedladende Tale til den gamle Mand, der stod uden Fatning. «Sey getrost Alter! hol mir den Deuvel! Pots Saperment! Wir sollen alle vor ein Domstul städiges. Aber gib uns nu Etwas zu trinken für zu opmannen unser Muth. Vær trøstig, Madam, og lad Verden gaae sin skjæve Gang; sid I ned paa Bænken, *Kjeld* eller gaa til Disken. Jeg har nu opfyldt min svære Pligt og kan lukke Øinene til, mens I

kysser eders Forældre og drikker en Snaps. Politibetjente! Tager Plads og lader det unge Menneske Frihed til at tage Afsked med Sine. Die Menschlichkeit ist mein Wahlspruch.»

«Hast Du Etwas gehørt, so latz es mit dir sterben! Syrak im Neunzehnten,» sagde *Haitler* sagte, i det Vagtmesterens Kauderwelsk ved et Slags Sympati bragte ham til at tale Tysk, medens han med skjælvende Haand fyldte endel Glasse.

«I har blandet Kortene, Mor; I har spilt ud Far; jeg [21] sætter Beten; men stol paa, at jeg skal sætte den alene. Den Lur, jeg vilde havt i Aften, den tog *Barth* fra mig. Nu vel, det skeet er, er skeet for min Skyld, saa ilde det ogsaa er. En Ting vil jeg sige jer: sov rolig for min Tunge; den kan rives ud, men den skal ikke sladdre.»

«Du er en god Søn og gjør nu Meget godt igjen!» sagde *Kirsti* og klappede *Kjeld* paa Hovedet; «men det maa du dog tage med herfra, min Gut, at jeg sværger Dig til, jeg er saa lykkelig ikke at forstaae Dig.»

«Ikke?!» svarede *Kjeld* med en uhyre Indignasion.

«Ja,» lagde den gamle Herman til, «jeg endnu mindre. Som skrevet staar: I lagde Raad op i eders Paulun; jeg stod udenfor, og tog ikke vare derpaa.»

«Det er haardt!» udbrød *Kjeld* med harmfulde Taarer. «Dog, I frygter for min menneskelige Svaghed. Lad saa være. Gaar jeg uden Tak til Retterstedet, I takke mig dog i eders Hjerter.» Og derpaa lænede han sig med barnlig Æmhed op til Forældrene og saa i dette Øieblik med sine lænkebundne Arme ud som en hellig Sandhedens Martyr.

Nogle Dage senere sad Oberberghauptmanden i sit private Kontor; der var indenfor den store Sal, hvori han modtog Besøg og Meldinger, og hvori vi ved Begyndelsen af denne Beretning fremstillede ham i hin heftige Samtale med Oberbergamtsskriver *Barth*. Her i det lille, dunkle Kabinet maatte Ingen forstyrre ham. Selv det vigtigste Budskab maatte oppebie hans Udtrædelse¹⁴ af Privatkontoret. Kun faa af hans Omgivelser nøde ved enkelte Leiligheder, det [22] Fortrin, at træde der ind med ham for at diskutere en eller anden vigtig Gjenstand; dog fortalte Rygter, at flere af Bergmændenes Koner og Døttre vidste, hvorledes Værelset saa ud.

I sit private Kontor altsaa, sad Oberberghauptmanden og brækkede Kaffebrød op i sin Morgenkaffe. Faa Skridt borte stod ved den luevarme Kakkelovn en liden, spinkel, bevægelig, altid bukkende Figur, nemlig Gesvorner *Diegels*. Han var netop en af de Faa, der nød den omtalte Udmærkelse.

«Jo, *Diegels*, det er dog et Fandens Menneske, den *Barth*. I skulde hørt ham for nogle Dage siden her inde hos mig, hvor han fôr frem som Defensor for dette Øglerede. Jeg maatte alvorlig erindre ham, hvem jeg var, og hvem han var, saaledes tog han til Gjenmæle.»

«Forskrækkeligt, velbaarne Hr. Etatsraad! – Ja jeg kunde straks begribe, at det var velbaarne Hr. Etatsraad, som fik Øinene op paa ham. Nu sér man dog, han giver efter for høiere Indsigter og tager Sagen fat med behørigt Alvor. Ti det forstaar sig, denne Øglerede maa oprykkes med Roden – –»

«Aa hold sin Mund, og væv ikke saa! Hvad er det for en forbandet Snak! Mener han, jeg har raadet til en saadan Daarskab?»

«Bevares vel, velbaarne Hr. Etatsraad!» stammede Gesvorneren forskrækket. «Det kunde aldrig falde mig ind –»

«Naa, hvad faldt jer da ind? – Kan I ikke begribe, at *Kjeld* er ganske udenfor den hele Røre, og at det er de Gamle som Assessoren vil have Skylden fralagt. *Quæramus, ubi est maleficium*, staar der i Talen *pro Roscio Amerino*. Hvorledes *Barth* har baaret sig ad med den forfaldne *Kjeld*, [23] at han har faaet Stakkelen til at væve Noget hen i Veir og Vind, der sér ud som en Selvangivelse, det skjønner jeg ikke. Men det jammerlige Resultat af Forhøret igaar viser noksom, at han, lad ham længe nok være Medvider, dog ikke er Hovedmand, og at man ved at holde sig til hans Forklaringer om, hvad han drømte og troede og saa og gjorde i sin beskjenkede Tilstand, bare lokkes ud fra den rette Punkt.

«Ja det er det, jeg synes velbaarne Hr. Etatsraad, at Assessor *Barth* altid gaar udenfor Punkten; jeg har aldrig syntes om hans Fremgangsmaade ved saadanne Leiligheder.»

«Herregud, hvem spørger efter, hvad I synes om! – Sig mig engang, for at I kan synes at mene Noget, hvem tror I, det er, der har slaaet Maskinmesteren ihjel?»

«Ak du levende Guds Søn, velbaarne Hr. Etatsraad! hvor kan jeg have nogen Mening derom! Jeg mener, hvem I selv finder for godt, ja det vil da sige – at,

vilde jeg sige velbaarne Hr. Etatsraad, – véd det bedst.»

«Hvad Fanden er det igjen for Pølsesnak Gesvorner! Vil I dutte mig paa at være vidende om Misgjerningen?»

«Aa Gud bevares, Gud bevares, men jeg ménte bare, at –»

«Vel, vel, min gode *Diegels*, I behøver ikke at mene; det skal være mig Nok, at I hører.»

«Ak, velbaarne Hr. Etatsraad! Gjerne og nøiagtigen,» svarede Gesvorneren med lettet Hu og bøiede sig forover med en Mine, som om han vilde høre Græsset gro.

«Det Eventyr, *Kjeld* kommer med, at han beruset og uden Samling mødte *Roolfsen* om Aftenen ved Stranden, o. s. v., det har han opspundet for at befri sine Forældre for Mistanke, da han derimod er vis paa at han tilsidst ikke [24] kan dømmes efter denne Sniksnak. Men *Kjeld Haitler* tager feil.»

«Ja upaatvilelig, Hr. Etatsraad; han maa jo endelig dømmes efter sin Sniksnak.»

«Nu igjen! – Kan I da ikke gjemme paa eders Dumhed og høre mig ud! *Kjeld* tager feil, siger jeg. Hans Vrøvl bringer ham i Ulykke: men først hans Forældre; ti han har ikke, efter hvad jeg kan skjønne, gjort Andet, end praktiseret Liget bort. Sér I, Gesvorner! Jeg har et menneskeligt Hjerte –»

«Nei, velbaarne Hr. Etatsraad, tillad mig i Devosion at modsige: I haver intet menneskeligt – –»

«Hvad? hvad?»

«Men et gudeligt, et guddommeligt Hjerte.»

«Servitør, Servitør! jeg lader mig nøie med det menneskelige. Rent ud sagt, jeg har hjertelig ondt af det forvildede unge Menneske, og jeg vilde give disse ti Dukater til (de ligge i Vinduet), at En gav ham det Raad at smøre Haser. Jeg har saamen endog tænkt mig i hans Sted, hvorledes han kunde bruge et Pas, som (ja det ligger ogsaa i Vinduet). Tror I ikke, den stakkels Djævel kunde reddes paa den Maade, da han visselig er uskyldig? Da fik Retten sin ordentlige Gang, og man kom lige til Sagen mod de Skyldige.»

Hvorledes dette «Ligetil» skulde befordres, forstod Gesvorneren ligesaalidt som vi forstaa det; men uden Vanskelighed begreb den tro Tjener, at

Oberberghauptmanden betrode ham det hemmelige Hverv at skaffe *Kjeld* ud af Arresten og over alle Grændser. *Diegels* var, med al sin enfoldige Jattenmed en slu Person i alle Intriger af den lavere Slags, [25] og som stak ganske rolig og uden at sige et Ord Dukaterne og Passet til sig, medens Etatsraaden vendte sig bort og ivrig søgte iblandt sine Papirer. Neppe var den stiltiende Akkord indgaaet, førend Gesvorneren med Hatten i Haand i al Ydmyghed forespurgte sig «om der ellers var Noget» – hvorpaa Oberberghauptmanden afskedigede ham med et naadigt Nik.

Da *Diegels* var kommen udenfor, veiede han Guldets i Haanden og betragtede betænkelig det falske Pas. Derpaa skyndte han sig hjem til sin tarvelige Bolig for i Rolighed at udgrunde, – ikke, hvad der kunde bestemme hans høie Overhoved til en saa besynderlig Beslutning – nei langt fra! *Diegels* bekymrede sig aldrig om sammes Motiver – men hvorledes han skulde udføre en Forretning, der aldeles maatte fremmes paa hans eget Ansvar.

I Dagligstuen sad hans kjære Halvdæl i en ikke altfor indtagende Morgendragt, beskæftiget med at reparere – et gammelt Slagbord. Denne besynderlige Sysse udførte hun ved Hjælp af et Par store Spiger, som hun med kraftige Slag drev ind i Egeplankerne. Madame *Diegels* syntes i al sin Tid at have havt Hammer og Vindebor i Haanden, saa behændig og djærvt bar hun sig ad. Naturen havde ogsaa udstyret hende med dygtige Kræfter og med en drabelig Vækst. Skjøn var hun sandelig ikke, og ikke heller meget elskværdig; men en sin til Intriger oplagt Sands udmærkede hende og gjorde hende værdig en mere glimrende Lod, end den at spille Kabaler i en Kreds af Kongsbergs halvfornemme Verden. Hun var afskyet og frygtet. Imidlertid levede hun ret vel med sin Mand, hvem hun i deres unge Dage havde frelst fra en slem Forfølgelse i en tysk [26] Bjergstad, og som hun siden heltemæssig havde fulgt til det høie Norden. Godmodig lod hun ham for det Meste braute af sine Meriter, og kun naar Mangelen var altfor slem i Huset, maatte han høre hendes: «Viel Geschrei und wenig Wolle.»

Gesvorneren satte sig tankefuld ned i en gammel Lænestol, og brød sig ikke om Konens støiende Beskæftigelse, hvilken hun vedblev, indtil Bordet hang sammen, da hun med et vidt Favntag bar det hen paa dets Plads, satte sig op paa Skiven, som for at prøve det, og saa en Stund paa den spekulative Gemal.

«Hvad er Dig *Frants?*» spurgte Madame *Diegels* endelig med sin noget jødisk-tyske Aksent; «er Dig ikke vel? Du sér mig gans trübe ut.»

«Det er Intet,» svarede Husherren, og satte en Mine op, der skulde efterligne Oberberghauptmandens, «vi – jeg og Etatsraaden – haver saa mange Fortrædeligheder, at En nok kan blive kruset i Hovedet. Og Alting lægger den gode Herre paa mine Skuldre. Men jeg har ogsaa sagt ham det. Jeg har sagt ham, at vil han, jeg skal tænke og arbeide for ham, saa skal han ogsaa skjönnere paa det.»

«Du er altid været en Storsprækker, *Frants*; lad dog af at gjøre stor. Forstod Du, Noget tilgrunde, saa var Du nu ingen Prakker ikke. Vat har Du af al Din Fukssvantseri? Fik Du vel engang den Forskud, jeg bad Dig om at søge, dermed vi Skatterne betale kunne? Jeg vil sige Dig, denne Eftermiddag lader jeg min beste Dyne op paa Auksjonen sætte ved *Wolert*, om at vi fra den evige Rykken kan fri blive. Du skaffer jo Intet.»

«Hvad er det for Optøier!» raabte Gesvorneren vred; [27] «vil Du sælge os Dynen af Sengen! Lad det være siger jeg Dig, og snak ikke om Forskud; for det indlader jeg mig ikke paa at forlange. Det nedsetter en Mands Renome. Hvormeget behøver Du?»

«Har Etatsraaden trakteret Dig med Frühstük idag, eller har Du ladet Dig regalire hos *Haitlers*? Nu doch, saa skaf mig herved en ti til tolv Daler, og jeg skal berømme Din Dygtighed.»

«Se da til at faa disse fem Dukater vekslede hos Oberbergkassereren. En anden Gang kan Du faa Mere,» sagde Gesvorneren med manieret Nongsjelangse og leverede sin Kone det Halve af de endnu langtfra fortjente Penge.

«Ischrail! Jesus vil jeg sige! Gold, Gold! saa gul, saa gul! og ikke beschnitten! schön, schön! Vie die Sonne schön! Vist jo ein wahres Diegelchen! Vist ein Zauberer! Ach du böser Vogel! hast mehrere; hör ichs doch klirren! Nur heraus damit! Sußes, goldnes Männlein!»

«Stille! i Djævels Skind og Bén! Jeg tror du er besat! Hør det siger jeg dig, Kone, at det er sidste som første Gang, jeg viser dig en Dukat, dersom du ikke kan se Guld, uden at Moses og Aron farer i dig. Du skal gaa hen til Kassereren og sige ham, at det er dine Sparepenge, hører du? At jeg slet ikke maa vide af, at du sælger dem, hører du? Ellers. – –»

«Ah, ja wohl! Bliv ikke bøse, lille *Diegel!* Skal gjøre Alt, som du vil det. Vær ubesørget. Men sig mig nu oprigtig, hvormed har du saa megen Penge fortjent?»

«Ved mine *bona officia*, og dermed Basta! – Men hør et Ord, lille *Rachel!*»

«Herre! jeg hører.»

[28] «Vil Du gjøre mig til Wohlgefall, saa lad mig faa en Ret Fisk eller Kjød og et Glas Puntz i Aften. Jeg har isinde at gjøre mig tilgode paa mit svære Arbeide, og vil have et Par gode Venner hos mig. Der har du endnu en Dukat til Udgifterne.»

«Ej, du Spasmakker! Har Du derom nødig mange Ord at forvende? Skal have Fjeldørret mit Gulerøtter og Persilliesmør dazu, og en Fad Medisterpølse til. Er Du nu fornøiet med litten *Rachel* din?»

«Fortræffeligt!ⁿ⁵ Jeg vil da bede *Wolert* og Gesvorner *Aslaksen* og – lad mig se – aa ja, hvorfor ikke? – Vagtmester *Skradder.*»

«*Skradder!* ei pfui? Vat skal den Storsprækker med honorable Embedsmænd?»

«Ja – jeg skal sige dig, – det er fordi, – du véd jeg var hos ham i Høst, og desuden – kort sagt, jeg tager ham med!»ⁿ⁶

«Efter dit Behag, *Frantsen* min, gans efter dit Behag. Alt skal parat staa til du kommer hjem i Aften.»

«Vel, vel! Er min Niste indpakket?»

«Ligger schon paa Rykken *Pér Midnachts*, Han staar i Kjøkkenet derute og bier, om der er noget Mere.»

«Vist ikke, lad ham traske afsted forud; eller bi, nu er jeg færdig. Kittelen har jeg hængende i Zechenhaus; kom med min Stav og Hat! Se saa, auf Wiedersehen, «Mutter!»

«Glükauf! min aberliebstes *Diegelchen.*»

«Sonderbar, sonderbar, sonder, sond!» Madame *Diegels* kunde midt i sin Henrykkelse over de smaa, søde, gule Skabninger ikke finde Fred i sit Sind for den urolige Nisse, [29] Nysgjerrigheden. At ingen Anden end Oberberghauptmanden, til hvem han havde været kaldet samme Morgen, kunde have givet ham Dukatrullen, var hende fuldkommen vist, og laa ogsaa i hans pralende Ord, – dem hun i og for sig just ikke lagde stor Vægt paa. Men hvad

Vigtigt havde da den Stakkels *Diegels* udrettet? – Ogsaa undrede hun sig over hans usedvanlige Lyst til Selskab og fremfor Alt over, at Vagtmesteren skulde være iblandt Gjæsterne. Naar der var nogen Udsigt til at forfølge et Spor efter en nok saa ubetydelig Hemmelighed, pleiede Madame *Rachel* ikke at opgive det; men her tabte det sig med Gesvornereens egne Fodspor. Dog – bi! Han stak et Papir ind i Skuffen paa Venstre i Arkivskabet. Nøglen stod rigtig nok ikke i; men Mutters Dragkistenøgle lukkede op. «Et Pas? For hvem? for Stiger *Ole Hasle*? den er ja død og begravet igaar, blev syg for otte Dage, eben som han skulde reise til Harzen, og – – – hvad vil *Diegels* med den Pas? Dog ikke rømme fra mig? Hat kein Gefahr, kein Gefahr. Passet har han hos Etatsraaden gennemmen men warum? in hvad Absigt, gennemmen oder bekommen? Og Dukaterne med den samme Gang? Og Geheimnisen, at jeg maa leugne for Kassiren, dem ere sine Dukater? Og denne Selskabelighed, og denne Vagtmester? Geduld, Geduld, *Rachel!* Wenn die Rotte kommt, sowirds sich wohl erspähen lassen.

«Dengang havde han maaske Ret, desværre!» sagde Assessor *Barth* ved sig selv; «og ihvor urene de Brilleglas [30] end maa være, hvormed han har seet, saa har han dog nok seet rigtigt. Jeg havde ikke troet det om *Kjeld*; men det forstaar sig, Fyldegalskaben! – Og mon ikke den Gamle endda har støbt Haglene? Hans Sleskhed kan jeg tiltro Alt: og af *Kirstis* Tilbageholdenhed maa jeg jo ogsaa frygte Alt. – Kom ind!»

«Ærbødige Tjener, min kjære Hr. Assessor!»

«Velkommen til Bjergstaden, Hr. *Schmelck!* Hvad fører eder fra det landlige Arkadien?»

«Aa mange Smaaærinder blive tilsidst til et stort, Hr. Assessor. Men det, som gjør, at jeg nu uleiliger eder med mit Besøg, er rigtig Ønsket om at bringe en bestemt og sandfærdig Efterretning hjem til mine Bygdefolk om Sagen vedrørende den forsvundne Maskinmester.»

«Saa gjerne, jeg vilde opfylde eders Ønske, kan jeg dog neppe fortælle Andet, end de, I har hørt af enhver Mund paa Kongsberg. Men lad mig se! Endnu er der en Time til Middag, og eders Velærværdighed nægter mig vel ikke den Fornøielse at fremsætte lidt Frokost paa Ungkarlsvis.» Præstemanden antog Forslaget, og da den kloge Assessor af gode Grunde heller vilde høre Alles, selv Fjerntboendes

Visninger, end fortælle, hvad der for Tiden alene vedkom Rettens Bestaltede, fik han den snaksomme Gudsmænd paa Glid. Uden at gjengive Hr. *Schmelcks* Ord, referere vi den mest gjængse Fremstilling af Ugjerningens formentlige Udførelse.

«*Roofsen* var kommen ind til *Haitlers* henimod Aften og vilde straks gaa, da han hørte, at *Karine* endnu var hos Oberberghauptmandens i Slagtning; da han hørte, [31] at hun ventedes hjem om Aftenen, sagde han, at han maaske vilde følge hende hjem.

Kirsti havde, ¹⁷ som de Tilstedeværende tydelig saa, givet sin Mand et Vink og hvisket sammen med ham i en Krog af Stuen. Derpaa bad *Haitler* ham bie og tage et Stykke Mellemmad og en Dram, hvilket straks efter tilligemed Øl blev fremsat paa Disken i Skjænkestuen og fortæret i Fællesskab af *Herman* og *Roofsen*. Den Sidste syntes fortræden og mørk i Hu, imedens begge Ægtefolk imod al Sædvane vare ret forekommende imod ham; da *Kirsti* tilsidst foreslog ham at slaa sig ned hos dem og spise Pølse til Aften.

«Saa kunne vi kanske enes baade om det Ene og det Andet,» lagde *Haitler* til. «Kom her ind i Kammeret i *Roofsen*; kanske Mor spanderer lidt varmt paa os.» Nødig, som det lod, fandt *Roofsen* sig i at blive, og han snakkede mere med de Fremmede i Skjænkestuen, end med Husets Folk. *Kirsti* holdt paa at dække Bordet i Kammeret, da *Kjeld* kom farende ind med en liden Perial. Vekselvis havde Moder og Fader ham henne i Krogen og hviskede til ham, hvorpaa han rolig gik ind til *Roofsen* som stod i Døren og bød ham Haanden. *Herman* lukkede Gitterdøren over Disken, og bad sine Gjæster ringe paa Bordklokken, naar de vilde Noget, da han og hans Kone havde Lyst til at spise med *Roofsen* og deres Søn. Tilfældige Omstændigheder foranledigede flere af de i Skjænkestuen forsamlede Folk til at traktere en Omgang som det hedder, og saaledes bleve de siddende til henved Elleve. Det gik af og til endnu mere hørøstet til i det lille Kammer end i den store Skjænkestue; især lod *Kjeld* sin Stemme høre. [32] Paa engang kom han ud, betydelig beskjenket og sagde i Døren nogle truende Ord til *Roofsen*. Faderen gik tyssende og vinkende efter. Nu tog *Kjeld* et Gevær, som hang under Loftsbjælken, og satte sin Hat paa.

«Du fordærver Altsammen,» hviskede *Herman*. «Jeg og Mor gjør ham med nogle Draaber i et Glas ganske tam. Siden kan du komme til os, naar de ere borte.»

«Ja» mente *Kjeld* «jeg behøver ingen Krogvei; jeg gjør kort Proces, naar det saa skal være. Godnat, Far, godnat!»

«Kan du da ikke faa ham til at bie!» raabte den hæse *Kirsti* fra Kammerdøren. «Saa skynd dig ind til *Roolfsen*, ellers render han os af Hænderne. Gaa ind, gaa ind!»

Haitler nikkede forskrækket og skyndte sig ind i Kammeret, imedens Konen aabnede Udgangsdøren og blev staaende i Forstuen, samtalende med *Kjeld*.

«Ja, ja! Gjør I det, som I vil; trænges det til, saa er jeg ikke langt unna, véd I,» sagde han høit, at En, der just aabnede Døren, hørte det. Derimod kunde man ikke høre, hvad Moderen sagde. Da hun var kommen ind, erindrede hun Gjæsterne om, at det var Sengetid, og fik dem Alle afsted.»

Om denne første Akt af Stykket erklærede Assessor *Barth*, at Replikkerne just ikke syntes synderlig ægte; men at han forresten fandt Senen rigtig beskrevet. Derefter betraadtes Gisningernes Territorium hvorpaa dog af og tilⁿ⁸ faldt et svagt Lys fra den faktiske Verden. Kun ved dette ville vi her dvæle.

Et dæmpet Skrig var blevet hørt paa en brat opfyldt [33] Løkke bagom Huset; dernæst hørtes Hundeglam, Slag, som af en tung Kølle, og et Skud; – hvorefter Alt var stille. Næmaanens sparsomme Skimmer viftede over den vaade Novembermark.

«Saaledes omtrent have ogsaa Vidnerne erklæret, Hr. *Schmelck*; og den almindelige Formodning, men som jeg ikke kunde dele, var den, at Mordet skulde være begaaet af *Haitler*, efterat Konen havde givet *Roolfsen* en bedøvende Drik, hvorpaa den indkaldte *Kjeld* skulde bragt Liget bort og anfaldt af *Roolfsens* Hund, have skudt den. At Hunden er skudt, derfor har vi Syn for Sagen. Men den øvrige Historie maatte man efter alle Undersøgelser antage for en Fiksjon af Naboernes Fantasi, – indtil forleden Dag, da *Kjeld* uventet fremstod med en forvirret Bekjendelse. Han fortæller, at han i en oprørt Stemning og meget beruset havde gjort en Vandring over Markerne ved Skytterbanen, hvor der de foregaaende Dage havde vist sig Rævespor. Han vilde igjen gaa ind til sine Forældre og hænge Geværet op. Da blev han *Roolfsen* var, som langsomt kom gaaende med sin Hund. *Roolfsen* pussede Hunden paa ham; den fôr ham i Benene, og han nedlagde den paa Stedet. Forbittret kom *Roolfsen* farende ind paa ham med en Knortelkjæp. De brødes om Kjæppen; *Kjeld* fik den fat og slog

om sig, hvorved Metalskoen tørnede imod *Roolfsens* Tindning, og han blev liggende død paa Stedet. Forældrene vidste Intet derom, paastaar han, og vare i Begreb med at lægge sig, da han forstyrret traadte ind. Han satte Geværet fra sig og ilede uden Forklaring afsted. Sandsesløs greb han Liget og trak det afsted over Sandbakkerne [34] til Laugen. Nu slængte han det i Fossestyrtingen og blev selv liggende i nogen Tid uden Bevidsthed. Om Morgenen laa han i sin Seng (han bebôr en Hytte tæt ved Elven), og det hele forekom ham at have været en Drøm. Saaledes forekom den ham endnu i lang Tid, og han havde derfor negtet frimodig Alt i Forhørerne, fordi han ikke trôde at skyldte Retten Oplysning om sine Drømme. Men, som sagt, forleden Dag blev Alt tydeligt.»

«Saa har man det jo. Hr. Assessor! Egen Bekjendelse, ikke sandt, den staar tiltroende?»

«Ikke i alle Tilfælde. Her ere saa mange Usandsynligheder, hvormed jeg ikke nu vil trætte eder; og Menneskets Tilstand er saa langt fra et sundt tænkende Menneskes, at jeg har al Grund til at antage, at han har drømt og drømmer endnu.»

«Man havde, hedder det, fundet Spor til Vold i *Haitlers* Bagværelse.»

«Det er Snak, og ikke mindre, at *Roolfsens* Hat skulde være fisket op af Elven nedenfor Gomsrud.»

«Men, Hr. Assessor? Hvorledes er det med *Roolfsens* ulykkelige Kjæreste?»

«Den Stakkel! Med hende sér det ilde ud. Hun var syg samme Aften, da *Roolfsen* forsvandt, og Etatsraadinden beholdt hende hos sig i flere Dage. Siden er hun ført ud til et Par Husmandsfolk paa en af deres Ejendomme, og maa holdes under Bevogtning, da hun undertiden er aldeles fra sig selv.»

«Det skal have været en fortræffelig Pige.»

«Aa ja saamen; en smuk, livlig og flink Pige; men forresten var der Et og Andet at sige paa hendes Sædelighed. [35] Jeg trôr, Rygtet om *Kirstis* Strængthed imod hende er saare ufortjent. Denne Strængthed var en retskaffen Moders imod et ofte feilende Barn.»

«*Kjeld Haitler* sidder jo arresteret?»

«Naturligvis. Og jeg kan ikke tro Andet, end at det uhyggelige Slør med det Første bliver afløftet.»ⁿ⁹

Klokken ringede Tolv, den Tids Spisetime for Høie og Lave, og Præsten, der var buden til Middags hos Etatsraaden, tømte sit andet Glas Morgenvin og anbefalede sig. Da han var gaaen, tog atter Assessoren Sagens Papirer for sig og rystede paa Hovedet: «At *Kjeld* vrøvler om drømt og oplevet, og skjuler en anden Forklaring, er nu kun altfor vist. Den arme, uskyldig indviklede *Kirsti*! Jeg maa tro, at *Herman* er Morderen, maaske i Forstaaelse med Sønnen, der i ethvert Fald har bragt Liget bort. For *Kirsti* kunde Udaaden ikke skjules; hun blev altsaa den tvungne Medvider. Det er umuligt Andet, end at *Kjeld* fanges i sin Modsigelse.»

Det gik lystigt til hos Gesvorner *Diegels*. Længe efter de to andre Gjæsters Ankomst indfandt Vagtmesteren sig. Han var i et særdeles fortrædent Humør, og maatte have adskillige Glas hed Punsj tillivs, førend han fik Tungen paa Gang.

«Pots Saperment! Nu er det fornøieligt at være Vagtmester! Hr. Etatsraaden vil i Naade være Obervagtmeister [36] og tage sig af Alting. Hol mir den Deuvel, kan jeg holde det ud? Det er et Indbegreb i mit svære Kald og med det Samme i min Ære.»

«Naa da Vagtmester! Vil han lette dig din Byrde? Det maa jo være dig bekvemt og ærefuldt!» sagde Auksjonsforvalter *Wolert* spøgende. «Men lad os høre, hvori det bestaar.»

«Pots Tausend! Nun will ich erzählen, wir der verfluchtige – –»

«Hys, hys!» lode flere Stemmer, og Vagtmesteren saa sig en Smule ængstlig om. [n10](#)

«Naa, naa, wir sind ja guten Freunden alle zusammen! Jeg er lidt forhizt i Dig, so was kan jo opbringe en brav Mand og tro Statens Tjener. Kommer mig ikke med Pligten ogsaa Æren til i min vigtige Stand, som den der bevarer al Ondskab, al Forbrydelse og al Mistanke i Staden? Pots Saperment! En Vagtmester er, so zu sagen, ligesaavel Mester, som en Bergmester, Borgermester, og – og Mester –»

«Mester-Mand! ja det forstaar sig,» brølede *Wolert* og lo af alle Kræfter.

«Vagtmesteren kan du sætte sammen med Mestermanen; jeg skal bede om, at Bergmestere og Borgermestere maa blive fra Kompaniet,» lagde Gesvorner Aslaksen leende til.

«Tænker du at blive Bergmester med det første?» spurgte *Diegels*,
«saasomⁿ¹¹ Du tager Partiet.»ⁿ¹²

«Dertil haver han, hol mir den Deuvel, en farlig Formand i eder, Hr. Vært; og derfor ville vi først drikke eder en Bergmester-Skaal, saa at Raden siden kan komme til *Aslaksen*.»

[37] «Obligeret, Hr. Vagtmester! Enhver Leilighed til at tømme Glasset er Værten til Wolgefall; men hvorfor skalⁿ¹³ jeg gaa min Ven *Aslaksen* i Forkjøbet?»

«Hvorfor! Ei Pots Tausend! Dertil har jeg en god Spaamand med! Og vel var det, at jeg kom til at mindes mit Erinde: Etatsraaden har befalet mig at hilse eder fra ham iaften.»

«Hilse ham?»

«Hilse eder?»

«Hilse dig fra Etatsraaden?»

«Hilse dig fra Etatsraaden?» udbrød ogsaa den hidtil tause Værtinde og slog Hænderne sammen.

«Hilse mig fra Etatsraaden? Au, au!» sukke *Diegels*, og fôr med den ene Haand i Vestelommen, medens hans Blik uvilkaarlig streifede Arkivskabet. Madame *Rachel* iagttog ham skarpt og tvivlede nu ikke om at komme paa Spor efter Hemmeligheden. Den Dialog, der fremdeles førtes, fuld af plumpt Spøg og falske Vittigheder, vilde det lidet lønne at nedskrive, og vi fortælle heller pragmatisk, at Oberberghauptmanden med en stræng Embedsmine havde tilbragt flere Timer med at inspisere Arresterne, at han havde fundet Alting mangelfuldt og omflyttet flere Fanger. Især ærgrede Vagtmesteren sig over, at den forfulgte Manddraber *Kjeld Haitler* var flyttet ind i et Kammer lige indenfor hans egen Stue. Aarsagen skulde verre, at *Skradder* ret kunde have det farlige Menneske i Kikkerten.

«Men hvad kan det skade Eder,» sagde Gesvornen *Diegels* opmærksom. «Er det da ikke Laas og Lukke paa Døren fra eders Værelse til Arresten?»

«Behüte mich Gott! en stor Jernskudde, som vel giver [38] mig Indgang, men holder ham i sin Baas. Aber doch det er et uhyggeligt Naboskab. Nu kan jeg ikke gaa ud i mit Gaardsrum uden at stikke min Kammernøgle i Haanden, indtil jeg kan faa anbragt en Hængelaas for Arresten. Ti tænk, om Nogen gik ind og slog

mig Skaaden for Døren?»

«Naa, naa, da glemmer du vist ikke Nøglen, min forsigtige Ven.»

«Pots Tausend! Nei den ligger her velbevaret,» sagde Vagtmesteren og slog med vigtig Mine paa sin Kjolelomme.

Som galvaniseret sprang *Diegels* op og gjorde en komisk Rundar omkring Vagtmesterens Plads, hvorefter han hovedrystende satte sig ligeover for ham. – En rask Beslutning gennemfløi *Rachels* kløgtige Hoved, og da hun atter havde forsynet Herrernes Glasse, gik hun ind i Sidekammeret med et Vink til Gemalen at følge.

«Hvad godt, lille *Rachel*?» sagde han med paatagen Munterhed; ti en svær Byrde trykkede Heltens Sjæl.

«Sey aufrichtig, *Frantz*! Dich drückt ein Geheimnitz; nur hervor damit.»

«Jeg? hvad er det for et Indfald?»

«Ich kann dir Alles haarklein erzählen.» – Og virkelig manglede kun Lidet i, at hun vidste ligesaa god Besked, som han selv, om den farlige Ekspedition. Man kan ikke let tænke sig Gesvornere's Forfærdelse. Han udbrød i et Slags Tysk, omtrent som Vagtmesterens, og slog Hænderne over Hovedet.

«Verraadet, verraadet! Kone! Giv mig mine Dukater igjen! Endnu er Intet bedrevet!»

«Bist ein Narr, Vøgelchen! Gif mig noch en Par Dukaten, [39] og jeg tager det Hele paaⁿ¹⁴ mig! Hører du, zwei Dukaten, og Passet, og saa fort ind og skjænk og drik og fang en Sang an! Ich werde nicht vermiszt werden, du aber musz bei deinen Gästen ausharren. Keim Vedenken! Ind met dig!»

Da omfavnede den lille Mand med Heftighed sin mandhaftige Ægtefælle og pressede et aromatisk Punsjekys paa hendes store Mund. Døren sprang op, og med en høi Skoggerlatter betragtede Auksjonsforvalteren den skønne Sene. «Det er Fanden hakke mig et kjærligt Ægtepar!»ⁿ¹⁵ o. s. v. Kort sagt, man gik leende ind, Mutter fyrede i Kakkellovnen, Fatter i Glassene, og Vagtmesteren var straks færdig til at følge Værtens Eksempel og Forslag, at trække Kjolen af for at være ledige.

Regnen piskede paa Vinduerne og strømmede i Gaderne, da Madame *Diegels*, iført en gammel Kalmuks Mandsfrak og en Klædeshue, i store Støvler

traskede afsted, forsynet med Vagtmesterens Nøgle til Gadedør og Dagligstue.

I samme Time sad *Kjeld Haitler* med Haand under Kind ved den svagtbrændende Lampe og stavede atter og atter paa en forkrøllet Billiet, som fandtes paa hans Bord. Den lød saaledes:

«Min gode *Kjeld!* Du har bragt Dig selv i Ulykken for at spare os Dine Forældre; og derfor vil Du høste en god Søns Løn. Men En, der forstaar det bedre, end Du, lader Dig ved mig vide, at Du ikke paa anden Maade kan forhindre en ulykkelig Opdagelse, end ved at flygte herfra, hvorved Du trækker al Opmærksomhed fra de Tilbageblivende. Den hele Verden staar Dig aaben, naar Du først er ude af Arresten, og dertil vil blive Raad, da jeg har vidst [40] at forskaffe Dig et Pas, som skal leveres Dig af en Person, med hvem Du forresten ei mere indlader Dig om Noget. Du maa flygte ved Nattetide. Gaa straks hen til Assessor B....s Hus, skyd sagte op Lemmen til Kjeldervinduet paa den nordre Side af Huset. I Gitteret er bundet en liden Skindpose med Smaapenge og Dalersedler. Tal hverken til ham eller til Dine Forældre. Lad Ingenting opholde Dig, men gaa trøstig igjennem Bygderne til *Skien* og tag bort med det første seilbare Fartøi. Din Moder beder Gud bevare Dig. Passet passer paa Dig, saasnart Du antager det paalydende Navn.»

«Mor, Mor! Altsaa har jeg ikke gjort Dig Uret! Men det kommer ikke mig til at dømme. Det er rigtig hendes Haand, og hvem ellers vilde tænke paa at frelse mig? Frelse mig! hm! Ja. Altsaa har hendes gamle Ven Assessoren udfundet dette. Hvem ellers? Men der skal meget til at det gaaer godt. Eller kanske de har Vagtmesteren med sig. Ja jeg skal da gaa, saasnart Døren aabnes mig; her har jeg ikke meget Lystigt at vente paa.» I disse og lignende Tanker blev den unge *Haitler* afbrudt ved den ydre Dørs Aabning. Han lyttede forventningsfuld. Det lød, som om Nogen famlede sig frem i Mørket. Nu raslede det ved hans Dør; Slaaen blev efter nogen Famlen skudt fra, – og Frelsens Øieblik var der.

«Aftensmaten er servert, mine Herrer! vær saa god at gaa ind i Kammerset,» sagde Madame *Diegels* i en Tone, som om hun nylig var kommen fra sit Kjøkken. *Diegels* [41] skalv af Angst og Glæde. «Maa jeg hjælpe eder Rokkene paa først; for derinde er ikke saa varmt,» vedblev hun og gav sig hurtig ifærd med Vagtmesterens Kjole. Han reiste sig ikke uden nogen Anstrengelse og lod sig med

mange Undskyldninger hjælpe Kjolen paa.

Vi have ikke isinde at opholde os længe i det fugtige Selskab, hvis Vært nu for Alvor lod sig Mosten smage. Efter nogle Timers vilde Støien tog man Afsked, og Vagtmesteren, der var kommen sig ved det forsvarlige Maaltid, blev fulgt af de to andre Herrer til sin Port og aabnede den veltilmode. Da han af den søvnige Politivagt havde erfaret, at Alt var i Orden, lukkede han forsigtig sin Stuedør i efter sig og lagde sig halv afklædt til at snorke.

Dersom Vagtmesterens Opvaagnen var ledsaget med Ildebefindende efter den hensvirede Nat, blev han just ikke opmuntret ved den Erfaring, han faa Øieblikke derefter nødvendig maatte gjøre. Manden brølede som en Løve og havde Lyst til paa Løvevis at sønderrive sin gamle døde Tjenestedreng og Politivagten. Rasende fôr han om og slog paa Arrestens Gulv og Vægge, som om Fangen kunde være krøben ind i Sprækkerne, – eller han brød paa de ubevægelige Jernstænger eller løb om som en Besat over Gaarden, i Stuer, Kjældere, paa Lofter og Gange. Tilsidst gav den arme Mand sig til at græde og sank ned paa en Bænk. Man havde imidlertid bebudet alle Vedkommende den utrolige Begivenhed, at *Kjeld Haitler*, formodentlig ved Fandens Hjælp, var spaseret ud igjennem Væggen. Den hele Stads Bén og Tunger kom i den stærkeste Bevægelse, og den ene Gisning blev afløst af den anden. *Barth* gik Vagtmesteren stærkt paa Klingen, og paastod Forhør over ham. Han var maaske desto strængere [42] i sin Paastand mod den skjødesløse Arrestforvarer, fordi han bebreidede sig selv, at han følede en saa stor Tilfredshed med at *Kjeld* var undsluppen. Vist er det, at *Skradder* vilde været forloren, hvis han havde havt det Ringeste paa sin Samvittighed. Men den eneste Omstændighed under hans Sviren hos *Diegels*, der kunde vakt den arme Mands Mistanke, den, at han havde lagt Kjolen fra sig, var aldeles udgleden af hans Erindring. Vi fortænke næsten ikke Manden i, at han under de forhaandenværende Omstændigheder skjød Skylden paa Djævelen, og trøstede sig med, at *Kjeld* ikke egentlig var udført af Fængslet, men snarere nedført til det hede Helvede selv.

Imidlertid var denne Forklaring ikke Øvrigheden saa tilfredsstillende, som den større Del af Publikum, og det var kun med Vanskelighed og paa Grund af forhen udvist Nidkjærhed, at Vagtmesteren slap derfra med en arbitrær Pengestraf og beholdt sin Post. Der skulde ogsaa Noget til, kan Læseren tro, for at formilde den nidkjære Oberberghauptmand! Han holdt et slemt Hus og tog sig

Sagen saameget nærmere, som han just havde advaret Vagtmesteren, skjærpet alle Forsigtighedsregler, og selv udseet det Rum til *Kjeld Haitlers* Arrest, som burde være det bedst og sikkrest forvarede i hele Huset. Imidlertid – som det pleier gaa med de Folk, der støie heftigst, Etatsraadens Forbittrelse lagde sig ret snart og han syntes efter et Par Dages Forlov under et vigtigt Foretagende i Hytten, som han værdigede sin personlige Ledning, aldeles at have glemt Flygtningen og den hele Aksion imod ham, indtil Assessoren indfandt sig med Spørgsmaal om hvorvidt der var gjort Anstalter til Personens Efterlysning og Eftersøgelse.

[43] Begge Dele skede endelig, men uden Virkning. Ved sin Flugt syntes *Kjeld* virkelig, som Moderen havde skrevet, at trække al Opmærksomhed fra de Tilbageblivende. Desmindre gik Etatsraadens Ord i Opfyldelse, da han forsikkrede sin hemmelige Agent om, at Retten først da vilde faa sin ordentlige Gang, saa at man kom ligetil Sagen mod de Skyldige. Tvertimod, det lod, som Kirkens Forsoningsteori kunde anvendes ligesaa beqvemt paa dette Retstilfælde, og man talte ikke mere om de forhen saa mistænkte Forældres Delagtighed i Mordet. Hvad nu disse angaar, da maatte vel *Kirsti* i sit Hjerte glæde sig over, at hendes stakkels Stedsøn var undsluppen og med det Samme havde befriet Forældrene fra den truende Retfærdighed; men hun var saa forsigtig i sin hele Opførsel, at Ingen kunde iagttage nogen Forandring hos den til enhver Tid indsluttede og alvorlige Kone. Langt, langt anderledes viste gamle *Herman* sig. En ny Livlighed herskede i hans hele Væsen, hans Stemme var vel ligesaa pibende som før, men langt klarere, og Bibelsprogene fløde ham raskere fra Munden.

Nogle Maaneder glede hen; og deres Uger og Dage bare vistnok snart søde, snart bittre Frugter for de Personer hvormed vi have haft Leilighed til at gjøre Læserne nogenledes bekjendte. Men da Intet imidlertid, saavidt vi have erfaret, i den Tid forefaldt, der kunde vedkomme vor Kriminalanedot, fæste vi efter en Sommers Forløb i Høstens Barfrost paanyt vor Traad.

En Aften temmelig sent holdt en uanselig Reisekjærre udenfor Materialforvalter *Dunals* Hus. Han modtog som en Bifortjeneste de Reisende og havde temmelig god [44] Søgning, da hans Herbergerhus var om ikke godt, dog det bedste og anstændigste paa Stedet. Tilfældigvis var hverken han eller hans

Kone hjemme; og af den Indretning var just ikke Kongsbergs da værende første Hotel, at en Hushovmester modtog Reisende i Værtens Sted. Den gode Herre i Kjærren maatte finde sig i kort Besked og udbad sig kun for gode Ord og Betaling en Veiviser til et Sted, hvor man modtog Reisende.

«Det blier bedst, du følger ham til 'en *Herman*; dem har jo e taali Stue te Gaaren.»

«Vel, vel, spring op i Kjærren, min Gut, og tag Tømmen.»

Snart var stakket Vei kjørt, og den Reisende holdt udenfor, medens Drengen fortalte den udtrædende *Haitler*, at 'en Dunals var borte, og dennane Mannen sku ha Hus tekvels.»

«Hm, hm! De havde da intet Rum i Herberget, Lukas 2det. Men velan min Herre, stig ned af dit Asen! Se her er Herberge endnu denne Dag, som skrevet staar.»

«Jeg takker eder, min gode Mand. Har I et Kammer med Seng og lidt Aftensmad til mig? Ti jeg haver Vederkvægelse Behov, og har reist den hele Dag i dette slemme Føre. Veien hertil kan ret sette Ens Taalmodighed paa Prøve.»ⁿ¹⁶

«En Taalmodig er bedre end en Stærk, Ordsprogene, 16de. Men gak ind, min Herre, til din Tjener. De Herlige skulde ikke lide Hunger, Esaias 5te.»

Ganske forbauset over den siterende Vært, betraadte Manden hans Tærskel efter at han med en uendelig Omstændighed havde afskediget Viserdrengen, samlet sit Tøi, og [45] med mange Formaninger overgivet Hesten til en Karl, der paatog sig at kjøre den ind i Gaarden og sætte den ind.

«Har du Kvæg, saa pas det! Jesu Syrak, 7de,» raabte *Haitler* efter Karlen, der greb Tømmerne, – og fortsatte, idet han vendte sig til sin ubekjendte Gjæst: «Den Retfærdige forbarmer sig over sit Kvæg, Ordsprogene 12te. Men tillad mig nu at trække eders Kappe af og hvil lidt, Markus 6te.»

«Maa jeg spørge, hos hvem jeg finder denne gode Modtagelse i Aften? Eders Tale har allerede lært mig at kjende en ivrig Bibellæser.»

«Hæng Budene om Din Hals, Ordsprogene 3die. Men kald mig ikke ivrig; ti hvo som vil lære Skrifterne, kan ikke passe andet Arbeide, Jesu Syrak, 38te, og hvo som ikke vil arbeide, den æde ikke heller, som skrevet staar.»

Kirsti traadte ud fra Kammeret og fik under mange Skriftsprog at vide, at den

fremmede Herre ønskede ihast lidt Aftensmad, og at derpaa Sengen skulde redes ham i Bagstuen i Gaarden.

«Jeg har netop kogt et Par Æg til Aftens til min Mand og sat dem derinde paa Bordet. Vil I tage tiltakke dermed?»

«Mange Tak, med megen Fornøielse; vil I ikke spise med, min gode Vært; saa koger Moderen vel ogsaa nogle flere, om fornødiges.»

«Naar Du sidder og æder med en Herre, saa mærk, hvem Du har for Dig, Ordsprogene 23de. Maa jeg derfor spørge om eders Navn, at jeg kan sige, som skrevet staar i anden Mosebogs 33te. Jeg kjender Dig ved Navn.»

«Mit Navn er *Schmelck*; jeg er nylig forflyttet til [46] Sandsværd Sognekald og anser derfor nu Kongsberg for mit Nabolag. Forresten har jeg ogsaa forhen nogle Gange været her paa Stedet, da jeg bode – –»

«En Lærer i Guds Ord? Esra 7de. Lær mig, jeg vil tie, Jobs 6te.»

«Med Tilladelse, jeg sætter mig og tager for mig af de kjære Gudsgaver,» sagde Præsten og skyndte sig at tage Plads ved det dugede Bord i Kammeret.

«Lad Munden smage Spisen, Job 12te.»

«Ei, ei, min gode Mand; I er ogsaa altfor stærk at sitere. Lad mig se, kan I ogsaa svare mig med et Bibelsprog som handler om Brændevin, imedens I iskjænker mig en liden Snaps Rum?»

Haitler studsede et Øieblik; men idet han præsenterede det Forlangte sagde han alvorlig: «Straf mig ikke for dine Brændeoffere; ti de staa altid beredte, staar der i Salmen den halvtredsindstyvende.»

«Ja paa den Maade. Dog jeg maa tilstaa, I har en forfærdelig Hukommelse. Men endnu har jeg jo ikke faaet at vide, hvad min gode Vært heder.»

Det var som af Skjæbnen bestemt, at hans Velærværdighed skulde forblive i Uvished om sin Værts Navn. Ti neppe vare ham Ordene af Munden, førend et vildt Raab lød i Skjænkestuen, hvor kort efter Præstens Ankomst adskillige Gjæster vare indtraadte. *Haitler* sprang afsted, og *Schmelck* fulgte ham i den aabne Dør. Den trætte Reisende fandt imidlertid intet Kald til at mægle eller blot tilhøre et ganske simpelt Kjævleri imellem et Par Arbeidsmænd, og da *Kirsti* just traadte frem med et Lys i Haanden, gav han hende et Vink, at han vilde have sit Værelse anvist. Hun [47] fulgte ham over Gaarden og forlod ham med et venligt: «Godnat.»

«Et tarveligt Losji,» sagde Præsten ved sig selv, idet han belyste Lokalet; «men Lagenerne ere rene og Stuen er varm.» Han begyndte at klæde sig af, ombyttede Parykken med en hvid Nathue, og søgte en Spiger til sin Paryk. Ved at nærme sig Vinduet, fandt han til sin Forundring Jernsprinkler i det eneste lille Vindue. «Fy for en Ulykke, hvor dette ligner et Fængsel!» sagde *Schmelck*, der let lod sig affisere af Ængstelse. «Det er et uhyggeligt Losji.»

Haitler traadte ind med et rygende Glas Grog.

«Lader os æde og drikke; ti imorgen ere vi døde, første Korintherne 15de.»

«Gud bevares! Hvad er det for Snak, min Mand!»

«Ei, ei, Deres Velærværdighed, et muntert Hjerte gjør Livet lysteligt, hedder det i Ordsprogene. Drik og vær vel tilmode! Hvor der er Sorg, der kommer Drømme, Salomons Prædiker i det 5te.»

«Tak, Tak, min Ven; nu skal jeg ikke nyde Noget, men sig mig kun til Godnat eders Navn!»

«Mit Navn?» spurgte *Haitler* forundret: «giv dig ikke i den Fremmedes Vold, hedder det, eller hvormed sigter Du ham for Dommeren dersom han gjør Dig Ve? I er da fremmed i Israel, Herre, efterdi I ikke véd, at eders Tjener, som staar for eders Aasyn, er *Herman Haitler*.»

«Hvad for Noget! *Haitler*?» stammede Præsten med Sjeleangst.¹¹⁷ «Jeg har visselig hørt tale om eder, og det kunde ikke falde mig ind, at – – at jeg var i eders Hus. Men det maa jeg sige eder, at jeg endelig skal tale med Assessor *Barth* i denne Aften; han er min gode Ven og vil [48] vist opsøge mig, og kort, Hr. *Haitler*, jeg maa hen til ham.»

«Vær ikke hastig med din Mund og lad ikke dit Hjerte ile, Salomons Prædikener 5te. Herren gjør nu Mørke, at det bliver Nat, Salmen 104. Nei, nei, velærværdige Hr. *Schmelck*. Den trætte Hyrde trænger til Hvile, hedder det, og hans Hund skal vaage. Læg dig, saa vil du sove sødt. Ordsproget 3die. Imorgen, naar det hedder, Natten er forsvunden; Dagen er kommen, Romerne 13de, – da skal jeg visseligen opfylde eders Forlangende, og føre eder for den Israels Dommer. Men gaa ikke irette med Dommeren, Jesu Syrak 8de; hvo vilde formene ham Nattesøvn?»

Den ellers saa overmaade høflige *Haitler* havde slet ikke isinde at føie sin

Gjæst i hans urimelige Forlangende, saa sént paa Aften at forstyrre Assessor *Barth*, en Mand, for hvem *Haitler* altid følte en vis Sky. Præstens besynderlige Paastaalighed udledede Gjæstgiveren i sin Troskyldighed af, at han kunde have drukket formeget paa Reisen, og det forekom ham klogest at afskjære Samtalen med Et.

«Altsaa god Nat, Deres Velærværdighed! Der skal lægges i Ovn, ti hvo kan nu staa for hans Kulde? Salmen 147de; alt i betimelig Tid imorgen, Gud bevare os ellers Livet! Jeg kan ikke give eder Nøglen til Davids Hus paa eders Skulder, som det hedder hos Esaias i det 22de. Ti Laasen er brukket; men jeg lukker Døren udenfra med en Skaade, saaledes, som skrevet staar: han gjør dine Portes Stænger stærke, Salmen 147de.»

«Nei saa min Gud og Herre om jeg lader mig indspærre!» [49] skreg den forfærdede Præstemand, der længe havde hørt med Uro paa Bibelsprogene og nu tog Stuen i tre Spring. Men han maatte have taget den i to; ti *Haitler* havde gjort sin Reverents, var smuttet ud og slog med et gevaltigt Tryk en uidentvivil massiv Skaade for Døren. *Schmelck* svedede koldt. Alt overtydede ham om, at Morderen *Haitler* havde faaet ham i sin blodige Hule som et redningsløst Offer. Hvad skulde han gjøre? Raabe om Hjælp? Hvo vilde høre ham, uden Banditten med sine Hjælpere? Den arme Præstemand! Han var rént ude af det, og prøvede snart paa at løfte Døren af Hængslerne, snart paa at rykke Vinduesgitteret ud. Med Et faar Manden Øie paa Feierdøren i Kakkelvns muren. Der var et Tilflugtssted, og maaske lod det sig gjøre, at kravle og igjennem Skorstenen, og komme ud paa Taget. Besluttet til at prøve Alt, førend han hengav sig til Morderen, tog *Schmelck* Lyset og stak det ind igjennem Feieraabningen for at bese Leiligheden. Uheldige Forsøg! Lyset blæste ud. At det kunde tændes igjen ved den endnu ikke udbrændte Ved i Ovn, faldt ikke Velærværdigheden ind; derimod modnede Mørkets Rædsler hans Beslutning at flygte jo før jo heller. Straks efter sin Indtrædelse havde han afkastet Kjole og Vest, og i Skyndingen faldt det ham ikke ind at tage disse temmelig nødvendige Klædningsstykker paa igjen. I sit tynde Antræk krøb Manden med største Anstrængelse op igjennem den trange Skorsten og ved Hjælp af de udspringede Stene lykkelig op til den halve Høide af Skorstenen. Men uf! her mødte ham den kvælende og varme Røg fra Kakkelvnsrøret, der afskar Manden enhver Fortsættelse. Fortvivlet [50] krøb han ned igjen med klapprende Tænder og blev staaende i sit uhyggelige Rum,

indtil han var segnefærdig. «Dette gaar ikke an! Jeg sætter Livet til af Kulde, og naar de komme ind, finde de mig alligevel.» Snart optog den milde Stuevarme de forfrosne Lemmer. Med alle Kræfters Anvendelse slæbte han Sengen fra dens Plads og – som han mente – hen for Døren. Hvo kan undre sig over, at Stuen var løben omkring for den forskrækkede og med sine Forskandsninger ivrigt sysselsatte Mand? Han trak og trak, snart i det ene, snart i det andet Hjørne af den tunge Topseng, og fik den tilsidst op til den samme Væg, hvor den havde sin i mange Aar hævdede Plads. Beroliget nogenledes, spadserede Hr. *Schmelck* op i Sengen efter at have skilt sig ved sine Støvler, og fandt snart i Søvnens Favn, uagtet al sin Frygt, en vederqvægende Hvile.

Morgenen kom, og Pigen indfandt sig for at lægge i Kakkellovnen; men hendes Indtrædelse forstyrrede ingenlunde Præstens Slummer. Først langt paa Dagen slog han Øinene op og saa sig forbauset om, idet han lidt efter lidt gjenkaldte sig Aftenens skrækkelige Tildragelse. At det brændte lystigt i Ovnene, forundrede ham, og endnu mere, at han laa i Sengen langt fra den farlige Dør. Endnu havde han ikke faaet Armene op over Dynen, da Stemmer lode sig høre udenfor, og der bankedes paa. Forskrækket sprang Manden op, greb en Stol i begge Arme og stillede sig midt paa Gulvet, bestemt til at forsvare sig til det yderste.

«Om Forladelse!» sagde den indtrædende Assessor *Barth*, hvem Værten fulgte i Hælene med Frokosten; «jeg véd ikke om I sagde: kom ind.»

«Himlen sender eder til min Frelse!» skreg Præsten, kastede [51] Stolen og fôr i Armene paa den forbausede Dommer, der med et Forskrækkelsesudbrud rev sig løs af hans Favntag.

«Gud være mig naadig, Hr. Pastor, hvad gaar der af eder? hvorledes sér I ud?»

«Alle Mennesker ere Jord og Aske, Jesu Syrak 17de. Nu er hans Skikkelse mørk af Sværte, siger Apostelen. Herre, giv mig Forstand og tag dette fra mig!»

«Men, min ærede Ven, hvad skal dog dette betyde? Hvor i al Verden har I været henne?»

Nu først opdagede hans Velærværdighed, at han saa ud som en Skorstensfeier. Et Blik i det skraa Speil paa Væggen leverede ham Billedet af hans sværtede Ansigt og sodede Haar og Hue.

«Saaledes har man tilredt mig i denne Mordergrube,» raabte han, og strakte

sine kulsorte Hænder og Arme imod Assessoren, der atter veg tilbage med Angst for sin fine Kjole.

«Gaa, gaa, forhærdede Menneske!» raabte han til *Haitler*; «lad mig alene med Retfærdighedens Tjener!» Med et saare misfornøiet Blik paa sine gyselig tilsmurte Sengeklæder gik Værten ud og pegede i Forbigaaende hovedrystende paa sin Pande.

«Kjære Mand! Der er Vand og Sæbe. I maa sandelig først og fremst tvætte eder vel og ryste Soden af eders Linned og Klæder.»

Schmelck, som nu var befriet fra sin Dødsangst, efterkom det forstandige Raad, trak derefter Kjolen paa og begyndte ikke uden mange Indbildningskraftens Fordreielser [52] at berette, hvad han havde udstaaet siden han kom i Mordergruben. *Barth* paatog sig at forsvare Værtens Uskyldighed og bragte det dertil, at *Schmelck* med Skamfuldhed erkjendte sin barnagtige Frygt og deraf følgende Handlemaade.

«Men I maa og vil visseligen have mig noget undskyldt, min ædle Ven, naar jeg har udsat fra hverandre Aarsagen til mit Komme her til Staden, hvor jeg netop har indfundet mig for at tale med eder og betro eder en Sag af sørgelig Vigtighed.»

Assessoren satte sig fuld af Forventning og trak Præsten ned paa en Stol ved Siden.

«Afvigte Onsdag» begyndte denne; «blev jeg hentet til en Syg, som var min Trøst begjerende, nemlig den i lang Tid sindssvage Pige, *Karine Knudsdatter Haitler*.»

«Hvorledes? Jeg er lutter Øre! Kjendte hun Sammenhængen? Hun lever dog endnu?»

«Nei, hun er hensoven, jeg haaber salig; men Hemmeligheden har hun nedlagt i min Haand.»

«Himmelske Retfærdighed! Havde *Kjeld* Medskyldige?»

«Morderens Navn vilde hun ikke opgive; en svær Ed bandt den Døendes Læber. Men det kan ikke blive tvivlsomt, hvem han er, den ulykkelige Forbryder. Hør altsaa! *Karine* turde, som hun udtrykte sig, ikke dø, førend hun havde sørget for, at den sidste Pligt imod hendes myrdede Brudgom blev efterkommet. Hans Aand havde i mange Maaneder hver Nat besøgt hende og forlangt, at hun skulde

lade Legemet begrave i kristen Jord. Menneskefrygt, Frygt for Mordernes Hevn, havde lukket hendes Mund, indtil [53] den Stund, da Dødstimen befriede hende fra dette usle Hensyn og medførte den større Frygt. Hans Legeme —»

«Hvor? hvor? I Herrens Navn, Hr. Pastor?»

«Hans Legeme findes her i Gaarden. Det er nedslængt i en Brønd i Fjøset, og denne er derefter opfyldt med Kalk og Grus. Hun har paa det nøieste beskrevet mig dens Plads, saaledes, at jeg trøster mig til at pege paa Stedet. Mere har hun ikke bekjendt; men det er Nok til at bevise Misgjeringen.»

«Upaatvivlelig! Vil I altsaa nu i Stilhed følge mig til Fæhuset og give mig Anvisning. Der skal straks ske Eftergravning. Ak Kirsti, Kirsti! skal Du endnu tømme flere beske Skaale!» sukkede *Barth* ved sig selv men sprang derpaa til Døren og rev den Stol tilside, hvormed den i Mangel af Laas var trykket til Karmen. Sikker i sin Sag gik den nu meget modige Sjelehyrde foran. Fjøset var let fundet! men ikke saa fort gik det med at paavise den tilkastede Brønd.

«Hun var jo vanvittig, Præst; og maa have haft en fiks Ide om en saadan Brønd; den hele Begivenhed, hvortil hun jo ikke var Vidne, har gestaltet sig saaledes i den forrykte Hjerne.»

«Vist ikke! Hun havde jo Aabenbarelse af den Døde.»

«Ja det kan jo være muligt, men kan ogsaa være pur Indbildning. Her findes jo ikke Spor til en Brønd; neppe Mulighed for en saadan paa et saa snevert Rum.»

«Gulvet kan være senere lagt, Hr. Assessor. *Karine* erklærede, at det var Stengulv.»

«Stengulv! Hvad for Noget? Bi, bi! Der farer mig en Mistanke igjennem Sjelen. Stengulv, siger I?»

[54] «Javist, javist!» svarede Præsten, idet han med frugtesløs Møie vilde løfte de faste Planker op.

«Stille, stille! Ikke et Ord om eders Hemmelighed! Det er mit Kald at faa den oplyst. Jeg beder, jeg bønfaller eder om den fuldkomneste Taushed. Kom og lad os gaa hjem til mit og tage Frokost. Kjære, vis nu en fornuftig Opførsel imod Folkene her! Nu tør jeg paa min Ære og Samvittighed forsikkre, at de ere ligesaa uskyldige i dette Mord, som I og jeg.»

«Er det eders Alvor? Hvem da og hvor?»

«Det vil give sig. Se nu til, at I betager Værten og hans Kone den Mening, de maa have fattet om eders besynderlige Forhold igaar og idag.» *Schmelck* følte fuldkommen Nødvendigheden af at rette, saavidt det bagefter lod sig gjøre, paa sine fornærmelige Udladelser, og at give Besøget i Skorstenspiben Navn af Søvnjængeri.

«Er Etatsraaden hjemme?» spurgte Assessor *Barth*, som var iført sin Embedsdragt og ledsagedes af en Politibetjent og et Par Arbeidsmænd med Redskaber. [n18](#)

«Hvad staar til Tjeneste? min gode Hr. Assessor!» spurgte den i Slobrok og Tøfler udtrædende Oberberghauptmand. «Vær dog saa god at trine indenfor.» «Hvad skulle disse Folk?»

«De følge med mig, Hr. Etatsraad. En Anmeldelse er indløben til Politiet, hvorefter man, som I udentvivl vil [55] billige, maa uden Forhaling anstille en Undersøgelse, den jeg nu med eders Tilladelse agter at foretage.»

«Hvor Kjære!» spurgte Oberberghauptmanden nysgjerrig.

«Her i Gaarden, Hr. Etatsraad! Behager I først at læse denne af Sognepræsten til Sandsværd, Hr. *Schmelck*, undertegnede Beretning? Men jeg beder om Forladelse, at jeg opholder Etatsraaden herude. Hvis I saa synes, kunne vi træde ind.»

Dette Forslag blev ikke hørt af Vedkommende; ti han havde ved det første Blik i Papiret opdaget Nok til at glemme, at han var i en tynd Morgendragt. *Barth* betragtede med Forskrækkelse Mandens pludselige Blegnen og vaklende Holdning. I en Afstand stode de Tilstedeværende stirrende paa de høie Herrers alvorlige Minespil.

«I har ikke godt af at staa her ude længere!» sagde Assessoren med en dyb Stemme, der vækkede Oberberghauptmanden af hans Bedøvelse. «Maa jeg følge eder ind Stuen. Bier herude, Godtfolk, jeg kommer straks tilbage.»

Den Ene saa paa den Anden; Ingen vidste naturligvis, hvad der skulde foretages. Efter et Kvartérs Forløb vare begge Herrer igjen i Gaarden.

«Under disse Omstændigheder er jeg enig med eder, min gode Assessor, at

man maa anstille en Eftergravning. Oberberghauptmandens Bolig er den sidste, hvorpaa noget Fordægtigt maa hvile. Uagtet jeg ingen Grund har til at tro, at Nogen har kunnet udøve denne Misgjerning her eller snarere, uagtet det er hartad en Umulighed – I skulle vide det Folk! Den gale *Karine Haitler* har [56] fundet paa, at den Person, som det bortløbne Skarn *Kjeld Haitler* bragte af Dage, skal være her begravet.»

Med en saare paatagen *hauteur* fremsagde Etatsraaden disse Ord, og vinkede nedladende til Assessoren, idet han undskyldte sin Bortgang og derpaa med ustød Gang vakklede ind i sine Værelser.

Længeⁿ¹⁹ stod *Barth* stille og hæftede sit Blik tungt paa Jorden. Hans Bryst var sammensnøret. Han havde vel aldrig enten agtet eller elsket sin Chef; men at se den stolte Mand staa for sig som en moralsk overbevist Forbryder! – det hele Væv af Bedrageri, hvorved den høitbetroede Bestyrer maatte have indviklet aldeles uskyldige Mennesker i et Næt, som han selv, saalænge havde staaet udenfor! – Mandens Hustru og Familie! – og at den tunge Embedspligt netop skulde udføres af hans mangeaarige Modstander! –

«Velan! følger mig! Her er Stedet!» – I det rummelige Fæhus stode Kreature i alle Baase. Forgjæves speidede Assessoren efter den Brønd, som han meget vel erindrede at have været anbragt i Stengulvet. Der syntes intetsteds nogen Plads for en saadan.

«Har ingen Forandring, ingen Afdeling fundet Sted her i den senere Tid?» spurgte han endelig. Man viste ham en Baas, der ved Træets hvidere Udseende gav sig tilkjende som senere opsat. «I Fjor Vinter,» hed det, «havde Oberberghauptmanden anbragt den efter den naadige Frues Ønske til Kalvebinge.»

«Er der eller var der ikke en Brønd under det Sted?»

«Jo Kors! Men den har været tilkastet i Aar og Dag. Vandet duede ikke, for den var, som I kan se, lige tæt ved Møgkjelderens her under Gulvet.»

[57] «Ja den havde ikke været brugt i mange Aar, ligesiden Kjelderens blev flyttet ind. Før blev Møgen kastet udenfor.»

«Men det var den forrige Oberberghauptmand, som – –»

«Nok nok om gamle Historier. Altsaa blev Brønden kastet til ifjor?»

«Ja, Hr. *Barth*. Jeg mindes det grant. Det var endda i November. For om

Morgenen tidlig, som vi havde havt Slagting Dagen før, kom Etatsraaden ud og stod lidt i Fjøsdoeren og kaldte saa paa mig og sagde, at Lemmen var usikker over den gamle Brønd. Det var bedst, at den blev tilkastet. Saa lod han mig og *Erik* begynde at trille Kalkgrus ned i den. Det susede og røg, som af en Kjedel. Siden fyldte vi den med den store Dyngge, som laa bag— —»

«Kast Dyrene ud, og bryd Baasen ned!»

Assessoren maatte gjentage sin Befaling, førend de forbausede Folk bestemte sig til dette Hærværk. Nu først bragte de Etatsraadens kun halv forstaaede Tale i Forbindelse med det befalede Arbeide, og under en meget livlig Snakken om Muligt og Troligt, om Aabenbarelse og om — hvad véd jeg Alt! — tog Gravningen sin Begyndelse. Den blev naturligvis besværligere, jo længere man kom ned i det trange Hul; men da Assessoren, som næsten ikke veg fra Stedet, lod de Arbeidende jævnlig ombytte, fandt man Bunden efter nogle Timers Forløb.

«Bunden? Umuligt! Den er falsk; bryd den op!» — Nei, efter den nøiagtigste Undersøgelse befandtes umiddelbar under Bundplankerne et solid Jordlag, hvori det vilde være taabeligt at rode sig ned. Den opkastede Dyngge blev atter [58] slagen ud fra hinanden, og enhver mistænkelig Konglomerasjon blev analyseret. Endnu var der noget Dagslys tilbage, da Assessoren dimitterede Politibetjentene og Arbeiderne — og noget forlegen begav sig ind i Huset.

Tjeneren slog Døren op til Etatsraadindens Kabinet, og imod sin Vilje maatte Assessoren træde derind. Hendes Naade var en midaldrende Kone af en temmelig almindeligt Udvortes, hvilket hun dog søgte at hæve ved en *air noble*, en imponerende Gang og et elegant Antræk. Iøvrigt var hun en forstandig Kone og meget godmodig, naar hun ikke netop følte sig eller sin Gemal fornærmet. Dette var dennegang i høi Grad Tilfældet. Etatsraaden havde givet sin Sjeleangst Form af høi Indignasion over Assessorens uforskammede Egenmægtighed, efter en taabelig Angivelse at vende op og ned paa en Oberberghauptmands Stald, uden i Forveien at have gjort en underdanig Forespørgsel.

«*C'est abominable, mon mari!*» havde Matronen sagt; «*mais pourquoi permettre à un tel insolent, de s'aviser — —*»

«Han véd meget vel, min Bedste, at jeg ikke kunde bruge min Myndighed her, uden at give ham og Hans Anledning til krænkende Snak. Men sæt, at han finder

det døde Legeme –!»

«*Je vous demande un peu en quoi cela vous regarderoit.*»

«Nei vist! nei vist! Men det var dog høist fatalt.»

Hendes Naade fandt det maaske ligesaa fatalt; men bekymret over den kjære Mands angrebne Udseende, fremsøgte hun Alt for at berolige ham, skjændte baade paa Fransk og Norsk over den impertinente Assessor, men forsikkrede tillige, [59] at en Mand af Oberberghauptmandens Værdighed burde ikke engang bemærke den indiskrete Underordnedes udentvivel forsætlige Mangel paa Dekorum.»

«Jeg giver Dekorum Fanden; var det ikke Andet!» tænkte Etatsraaden ved sig selv; men han vogtede sig for at sige Noget, kyssede sin Ægtemages hvide Haand og fulgte hendes Raad at tage sig et kjørende Pulver og lovede at lægge sig lidt paa Sengen. Dog lod han det blive ved at tage Plads i sin høiryggede Lænestol i det forhen omtalte Privatkontor. Herfra kunde han kaste et Blik ud i Gaarden uden at blive seet, og iagttage enhver Bevægelse iblandt de om Stalddøren sammentrængte Mennesker. Timerne krøbe; Ingen uden Etatsraadinden afbrød hans pinlige Ensomhed, idet hun snart spurgte til hans Besindende, snart bragte ham nogen Forfriskning.

«Jeg ærgrer mig virkelig i Grunden over Ingenting, min Bedste, og sætter Dig i Uro over mig. Dersom jeg havde Gesvorne *Diegels* ved Haanden, skulde jeg sætte mig til at arbeide. Ti jeg har ikke Lyst til at gaa ud, førend vi faa se Resultatet af Gravningen.»

«Etatsraadindenⁿ²⁰ blev tilfreds ved at erfare, at den kjære Mand vilde adsprede sig, og sendte straks Bud efter *Diegels*.

Det var længe siden *Diegels* havde havt den Ære! Siden den Morgenstund, da han forlod dette samme private Kontor med et ydmygt: «Om der ellers var Noget,» havde Oberberghauptmanden neppe værdiget ham et Nik eller et Ord; – hvilket krænkede den tro Tjener. Desto mere glædede han sig ved Ordren at indfinde sig; han ilede Gaderne ned og gav sig neppe Tid til at tage Hatten af, naar man [60] hilsede ham. Pustende stod han i Etatsraadens Sanktuarium og dreiede Hatten imellem Hænderne.

«Kom I ind fra Gaden eller igjennem Gaarden?»

«Fra Gaden, velbaarne Hr. Etatsraad.»

«Hm! Gjør jer engang et Ærinde der ud – – Eller nei, bi kun! I véd vel, hvad der staar paa?»

«Tilforladelig nei! Jeg forsikkrer i dybeste –»

«Naa for Fanden! Der behøves ingen vidløftige Forsikkringer. Se bare til Vinduet.»

«Ei, ei! Hvad lader høigunstige Hr. Etatsraad der foranstalte?»

«Jeg? slet Intet. Men Politiet er kommen paa Spor efter, hvor den bortrømte Morder *Kjeld Haitler* har nedgravet *Roolfsens* Lig.»

«Ha, ha, ha! Etatsraaden behager at spøge. Vare Alle saa uskyldige i Mordet, som den stakkels *Kjeld*, saa havde de en blødere Hovedpude –»

«Hvad Djævelen er det for et Rørsammen, det Menneske kommer med!» skreg Oberberghauptmanden arrig, og fôr med Hovedet op af Pudens. Han betvang imidlertid sit Humør og lagde rolig til: «Kan I fremdeles holde for, at *Kjeld* er uskyldig?»

«Ak du levende Guds Søn! javist, velbaarne Hr. Etatsraad! Han har ikke, efter hvad jeg kan skjønne, gjort Andet, end praktiseret Liget bort. Rent ud sagt, jeg har hjertelig ondt af det forvildede unge Menneske – –»

Det er ikke sagt, at den ærede Læsers Hukommelse finder disse Ord igjen i den Samtale, der sidst forefaldt mellem Etatsraaden og hans Klient paa selvsamme Sted; men vist er det, at hans Velbaarenhed mindedes den fuldkommen [61] og maatte samle alle Levninger af sin Taalmodighed for at faa Gesvorneren indpræket, at *Kjeld* absolut var Morderen, og at han efter al Sandsynlighed havde forfulgt *Roolfsen* ind i Oberberghauptmandens Gaardsrum, og anseet et saa umistænkeligt Sted for det bedste til at skjule Udaaden. – Uagtet sin taabelige Eftersnakken var *Diegels* slu nok, og paatog sig uden egentlig Aftale, at give Opinionen den Retning, som var Etatsraaden til Behag!

«Jeg har tilfældigvis en forrusten Tæljekniv, der har tilhørt *Kjeld*, og hvorpaa er indslaaet et K. HSEN HAITLER. Dersom den fandtes ved Liget?»

«I duer vist ikke til Taskenspiller, Gesvorner. Men – det var et uskyldigt lidet Fif, naar det kunde bringe Sandheden frem –»

«Naturligvis; det er om Sandheden at gjøre, Hr. Etatsraad; og naar den ikke

kan indsees paa en sandfærdig Maade, saa maa man bruge en uskyldig Løgn – –
»

«Aa han er en Sladderhank! Jeg forstaar i Grunden ikke, hvad I vil med den Kniv, som I engang skal have seet hos *Haitler*. Findes den dernede saa – ja – ja, det vil jo vise sig. Men gaa nu, min gode Gesvornere. Det er sandt, jeg glemte næsten, hvad jeg vilde sagt jer; I bliver med det første indstillet til et *Grasiale*. Gaa hjem og fortæl eders *Rachel* det i al Hemmelighed. Kommer I siden igjen, saa gaa igjennem Gaarden.» Med mange Komplimenter bortfjernede Spidsbubenⁿ²¹ sig fra sin uædle Prinsipal, som efter andre ophøiede Personers Eksempel med dyb Foragt saa efter sit Verktøi. Oberberghauptmanden fik en Visit af sin Kone der bekymret spurgte til hans Befindende.

«Tak min Bedste, nu er det ret vel. Jeg har ordentlig Appetit. Hvad serverer du med til Middag?»

[62] – «*Mais! je suis heureuse de savoir que tu te porte mieux: Vi har en soupe à la potage og fyldt Kaalhoved, en voulez vous?*»

«Meget vel; men – jeg gider ikke havt Bud efter Assessoren, og dog, – han gaar derude og driver. Véd du hvad, lille Kone! Giv mig min Mad herind, og saa kalder du ham til dit Taffel. *Qu' en dites – vous?*»

«*Cela ne ce peut pas, mon mari*. Jeg spiser alene med Jomfruen. Du er ikke vel, og lader dig undskylde. Han maa tage det som en *dejeuner dinatoire*. Jeg lader dække i det røde Kabinet; det skal blive meget anstændigt.»

«Aldeles som du behager. Men lad mig faa min Mad Klokken Tolv.»

Assessoren, som kunde vide, at man vilde bede ham tilbords, lod sig forud indbyde til sin Fætter og Ven, Apotekereren, der boede i Nærheden, og betrode for nogle Minuter Opsynet til et Par Politibetjente. Gesvorneren stod stadig ved Arbeidet med Haanden indenfor Vesten og konverserede. Han havde klogelig beregnet, at Liget, naar det blev fundet og optrukket, vilde tiltrække sig Alles udelte Opmærksomhed, og at han da let kunde slippe den omhyggelig lérkrustede Kniv i Brønden. Dog, der blev ingen Leilighed til at anvende Behændighed. Ti, som vi have berettet, ud paa Eftermiddagen var den hele Undersøgelse forbi, og den samme *Barth*, der med hemmelig Rædsel havde seet Opdagelsen imøde, gik nu ganske slukøret op ad Trapperne for at afgive sin Beretning. Tjeneren rev Døren op til Etatsraadsindens Kabinet, og Assessoren

maatte træde ind.

Han hilste med en dyb Reverents og spurgte efter Etatsraadens Befindende. Med et harmfuldt Haanblik svarede [63] Damen, idet hun langsomt reiste sig:

«*Monsieur*ⁿ²² *votre tâche n'est point remplie! Il se porte extrêmement bien.*»ⁿ²³

«Det glæder mig, eders Naade; Hr. Etatsraaden var virkelig ikke vel imorges. Maaske det lod sig gjøre, at faa ham itale?»

«For atter at fornærme eders Foresatte?»

«Fornærme, naadige Frue! Ifølge mit Kald har jeg anstillet den Undersøgelse, som paalaa mig. Det gjorde mig ondt, at Hr. Etatsraaden ikke straks fandt den nødvendig; men –

«*Les supterfuges de côté! – après, Monsieur? – I har jo vundet en hel Del Sand og Graasten i Dagen. Naturligvis, hvo kunde vente Andet? Imidlertid har Hr. Bergamtskriveren havt en skøn Anledning til at usurpere en Myndighed, som skulde imponere Pøbelen, kan jeg tro. – Oh! cela saute aux yeux!*»

I gjør mig sandelig Uret, naadige Frue. Jeg har aldrig tænkt paa at usurpere en Myndighed, der ei tilkommer mig. Vistnok kunde jeg først have meldt Etatsraaden mit Komme; men jeg frygtede oprigtig talt, at det vilde givet Anledning til mere paafaldende Optrin. Oberberghauptmanden kunde, – det var jo tænkelig – have troet at burde negte Undersøgelsen – og da –»

«*Ne revenous pas là-dessus; je vous en prie.* Kun et Ord ved denne Leilighed; I véd jeg melerer mig ikke i uvedkommende Affærer; allermindest har jeg Øre for *chronique scandaleuse*; alligevel – *je dois vous faire cet aveu* – kjender jeg saameget til eders hemmelige Andel i de Historier, man her tangerer, at – –»

«*Comment Madame?*»

[64] «At jeg forundrer mig over den Frækhed, hvormed I vælger netop deriblandt, for at finde Leilighed til at insultere min Mand.»

«Eders Beskyldning saarer mig; jeg har aldrig villet insultere; men for Himlens Skyld, naadige Frue! hvad forstaar I ved hemmelig Andel, og i hvilke Historier?»

Etatsraadinden gjorde et Trin tilbage; hendes Bryst bevægede sig stærkt; hun bekjæmpede en heftig Tilskyndelse til at straffe Mandens kjække Blik og Tone med et Ord som, – som den stolte Kone havde Kraft til at holde tilbage.

«Jeg overlader eder selv at løse Gaaden, hvis den er en Gaade; det jeg dog saare betvivler. Men vogt eder, Assessor; jeg er stærk nok til at tie, men maaske for svag til ei at gjengjælde Ondt med Ondt. Vogt eder for oftere at fornærme os. *Tenez ça pour dit!* – I vilde tale med min Mand; jeg gaar just ind til ham. Behag at sidde ned; der skal straks komme Bud, om han kan have den Fornøielse at modtage eders Besøg.»

«Hjælpe mig Gud, om jeg kan forstaa, hvad den gode Frue vil sige med alt dette!» raabte Assessoren og pussede de langtandede Voksls. Etatsraadens knirkende Støvler forkyndte hans Ankomst, og *Barth* besluttede at holde Øine og Øren aabne.

Hidindtil have vi i det Mindste holdt os indenfor Bergstadens Grændser, om vi ogsaa have maattet umage Læseren temmelig omkring i samme. Nu fordrer Fortællingens Gang, at vi for nogle Øieblikke flytte Senen til Norges Hovedstad [65] og navnlig til Visestatholderens Bolig. I den stærkt oplyste Portal paradere to skæggede Skildvagter. Længere inde ved Foden af den brede Trappe staar en sølvgaloneret Løber med sin lange Stok. I Koridoren ere tvende Heidukker plantede ved en stor Egedør, der fører ind til Selskabssalen; og fra denne toner en majestætisk Menuet fra det stærkt besatte Spillekor. Snorede Tjenere løbe frem og tilbage i forskjellige Kostymer, og bære tungt belæssede Bakker ind igjennem Sidedørene. Det er allerede langt paa Aften, og Vognene have forlængst ophørt at rulle frem. Dog endnu en Voatyre! Det er en bred og masiv Slæde, hvis forgyldte Snabel bøier sig som en Svanehals nesten i Høide med den store, fede danske Hest, der trækker den ind i Portalen. Den tigerplettede Feld slaaes tilbage af en staselig Tjener, og med Værdighed træder en tilsløret Dame i en vid foldet Silkekaabe ud og skrider taus forbi Løberen, der erbødigt saluterer med sin Stav. Hushofmesteren syntes at have ventet Damen og aabner, saasntart hun har nevnt sit Navn, Døren til et lidet, svagt oplyst, meget elegant Budoiar.

«Befaler Deres Naade at tage Plads; hendes høigrevelige Naade vil paa Øieblikket indfinde sig. Maaske I behager, at en Kammerjomfru –»

«Meget forbunden; det er ikke fornødent. Vær saa god at beordre min Kusk at holde sig ferdig, til jeg kommer tilbage.» Hushofmesteren bukkede og forlod Damen, der slog Sløret op og kastede Kaaben tilbage over Skuldrene. Efter nogle

Minuters Forløb aabnedes en Tapetdør, og en rank, skøn Kvinde traadte ind med svævende Fjed. Hendes Hoved, [66] Hals og Arme vare oversaaede med Brillianter; Strudsfjedre vajede fra den guldvirkede Turban, og Atlaskjortelen stivnede af Broderi og Guld.

«*Mathildis*, min kjære *Mathildis*! Vær mig tusinde Gange velkommen!» raabte den ædle Grevinde og omfavnede den Ankomne. «Tilgiv mig, min Dyrebare, at jeg ikke straks kom til dig efter din Billiet. Men Geburtsdagen med alle dens Plager! Jeg maatte modtage Kur og udholdt alle de besværlige Seremonier, som – du véd det nok – aldrig have været mig behagelige. Først nu ere Etikettens Baand løsnede, og jeg hører ganske dig og din Sorg til. Du arme Kone! –»

«*Que vous êtes bonne, Madame! Mais j'ai tort de me presenter avec mes petits soins dans l'éclat de votre bonheur.*»

«*Mathildis*! Fortjener jeg denne Kulde? Min egen, kjære *Mathildis*! Er det Sorgen eller Vinterkulden, som stivner dit Hjerte! Hu, tal dog ikke fransk, det hører hjemme derinde i Salene. Udøs mig dit Hjerte! Kan jeg end ikke hjælpe, jeg kan dog græde med dig. Men hvad har du at frygte? Den onde Assessor kan ikke skade din Mand. Saasnart jeg modtog dit Brev forestillede jeg Greven den hele Sag, og han beordrede straks at en Kommission skulde nedsættes. Kommissoriet bliver udfærdiget i denne Aften. Assessoren paalægges at fremkomme med sine Beskyldninger for Kommissionen; og den bestaar af de forstandigste og retskafneste Adelsmænd. Din Mand vil erholde en ekklatant Satisfaksion.»

Med et indsmigrende Smil kyssede Grevinden den bedrøvede Veninde [67] og strøg hendes Kaabe ned paa Ottomanen.

«Min naadige Tante! – *Je n'ose pas vous envisager, ma douleur* –»

«Nu igjen Fransk! Som du vil, kjære *Mathildis*; kun lad Seremoniellet fare.»

«Jeg vil sige eder Alt i faa Ord. I vil erindre af mit lange Brev, at den arresterede *Haitler* flygtede af Arresten i Begyndelsen af Foraaret. Samme Dag kom en Brødkone, som har Adgang i mit Hus, til mig med et Papir, som hun havde fundet udenfor Assessor *Barths* Vinduer. Hun havde stavet sig til nogle Ord og spurgte mig i Fortrolighed, om det kunde give Oplysning om Flygtningen, da hun i saa Fald vilde levere det til Politiet. Det var et Brev, stilet fra den Fangnes Moder og til ham. Det indeholdt en Opmuntring til at flygte og Løfte om

Pas og Penge ved en Fortrolig. Assessor *Barth* var paapegt som den, der vilde hjælpe ham til Flugten. Det forekom mig saameget mere sandsynligt, som der har været gamle Liaisons imellem den virkelig agtværdige Kone og Assessoren. Handlingen forekom mig især fra Moderens Side høist undskyldelig, og jeg kunde ikke bære over min Samvittighed at befordre mine Medmenneskers Fortræd. Jeg fortalte Brødkonen, hvad der først faldt mig ind, gav hende en Drikkeskilling og tog Brevet til mig. Imidlertid havde jeg en Slags Sky for at tilintetgjøre et Papir, som jeg kunde kaldes til Regnskab for, og gjemte det uheldigvis i en Lønskuffe.»

Etatsraadinden holdt inde, heftig angreben. Grevinden hentede hurtig [68] Vandkaraflen og talte med skjælvende Haand Draaber i en Ske.

«Maa jeg løse dit Korset op, min Bedste?»

«Nei, nei, naadige Tante! Nu er jeg bedre! O, I er saa englegod!»

«Et Glas Vin vil styrke dig. Faar jeg Lov – –?»

«Tak, dette er bedre!» Etatsraadinden satte Vandglasset til Læberne. «Hvor var det, jeg standsede? Maaske ved Sessjonen. Vor Antagonist havde indsamlet Efterretninger fra alle Kanter, og min Mand maatte finde sig i at besvare de mest krænkende Spørgsmaale. Den egentlige Sammenhæng dermed vidste jeg ikke. Men da jeg hørte, at man vilde beskylde ham for Delagtighed i *Haitlers* Flugt, fik jeg en ulykkelig Idé, ved Brevet at demaskere Assessoren. Jeg slog en Kuvert om det, fortalte i faa Ord hvorledes det var kommet mig ihænde, og sendte det hen i Retten, hvor min Mand befandt sig.»

«En rask Beslutning min *Mathildis*. Men videre.»

«Forestil eder Følgerne, naar jeg siger, at Moderen aldeles fragik Brevet, at Haandskriften fandtes efterlignet, og – at der paa Bagsiden stod en saakaldt Penneprøve, et d. s., saaledes som min Mand skriver dette Træk!»

«*Juste ciel!* Hvad siger du? Skulde det være muligt! – Erklærer han virkelig at have skrevet Brevet?»

«Det gjør han ikke. Men jeg frygter – man taler om *indicia*, og han er ganske forandret. Hans Ytringer af Uvillie imod mig – – dog nei! nei! Det var kun i det første Øieblik! – O, Gud *Serafine!* Jeg er grænseløs ulykkelig, dersom jeg, just jeg skulde – –»

«Fat dig, *Mathildis!* Ulykken maa forekommes.» [69] «Det være som det vil, en Mand som Oberberghauptmanden maa suteneres.»

«Vær rolig! min søde, bedste Veninde! I dette Øieblik er Visestatholderen i sit Kabinet med Generalløitnanten og Biskoppen, der ere de udnævnte Kommissærer. Jeg vil kalde ham ud.»

«O min Gud! I kan gjøre ondt værre! Dog – jeg har jo intet Valg. Naadige, kjære Tante!»

«Bliv rolig herinde. Jeg vil sende dig min gamle *Wensel*. Hun skal bringe Forfriskninger; du maa endelig nyde Noget.»

«O, du gode Sjel! – I glemmer eders Gjæster for min Skyld –»

«Snak aldrig om det. De danse og spille. *Au revoir*, du arme lidende *Mathildis*! Sæt dit Haab til Himlen; jeg kan jo Intet love uden min bedste, bedste Vilje.»

Med vingede Skridt ilede den deltagende Grevinde igjennem Gangen forbi Tjenerne og stansede med bankende Bryst ved Indgangsdøren til Visestatholderens Audientsgemak. En Underoffisier saluterede med Korsgeværet.

«De ere altsaa endnu derinde.»

«Ja, eders Naade!» –

I Forgemakket sad en ung, vakker Pasje i sin Baldragt med søvrig og sørgmodig Mine. Han sprang op og bukkede dybt. Men idet han samlede sig sammen, traadte han ærbødig hen for Døren til det indre Værelse.

«Eders høigrevelige Naade! Hans Eksellentse har befalet – –»

«*Soyez tranquil mon cher Osten; je répond à tout.*» Og med bævende Haand trykkede hun paa Laasen.

Om et grønklædt Bord sad Visestatholderen i Galladragt, [70] ved hans Høire en hvid Ridder i Generalsuniform og ved hans Venstre Biskoppen af Kristianiastift i sin Fløiels Ornat, midt for Bordet en ung Mand i sort Baldragt med Pennen i Haanden.

«Hvad er dette?» raabte Eksellentsen uvillig og skjød Skjærmen op over det graalokkede Hoved. De øvrige Herrer reiste sig med forlegen Mine.

«*Pardonnez –!* jeg véd nok, kjære Greve! – Eders Værelse er helligt!»

«Ei, min dyrebare! Det hele Hus hører eder til. Rigtignok – – Nu, det siger Intet; vi ere færdige. Det er mig, der skal gjøre Undskyldninger for Værtinden og

mine Gjæster over den lange Afbrydelse. Tillad os blot et Øieblik, kjære Grevinde! En Pen, Hr. Sekretær! Saaledes! Nu eders Navne, *messieurs!*»

Visestatholderen traadte med venlig Artighed imod sin Ægtefælle og bød hende sin Arm. Men med et greb han hende bekymret om Livet; *Mon dieu Seraphine! Qu 'avez vous! Vous êtes pâle, vous tremblez!*»

«*O que non!* – I ville dog vel ikke forlade os i Aften mine Herrer?»

«Kongens Tjeneste, Naadigste!» sagde Generalløitnanten og trak med et submi Smil paa Skuldrene.

«Hestene ere bestilte, eders høigrevelige Naade,» lagde Biskoppen til; «Kommissionen skal aabne sine Forretninger imorgen Formiddag.»

«I hører selv; min bedste Grevinde. Dersom jeg turde tale som Vært – –»

«Mine Herrer! I Dronningens Navn befaler jeg, hendes første Frue, at I blive. I ere tilsagte at bivære Banketten [71] paa hendes Majestæts høie Fødselsfest, og den indtræder egentlig først med Slaget Tolv. Naar hendes kongelige Majestæts dyrebare Sundhed bliver udbragt, venter jeg, at Rigets første Dignitærer støde sine Glasse sammen med mit.»

Overraskede stode de tre Herrer et Øieblik. De to Gjæsters Blik søgte Grevens, der mildt bebreidende saa paa den skønne Qvinde, hvis Bleghed havde givet Plads for en yndig Rødme.

«*Séductrice!*» hviskede den forelskede Gemal. Grevinden rakte sine Hænder ud imod Kommissærerne, der paa engang førte dem til sine Læber. Nu gav hun Greven sin Arm, og man forlod Salen. Den unge Sekretær blev staaende med henrykte Øine og stirrede paa den Plet, hvor den yndigste af alle Fruer havde uddelt sine Befalinger, og først den indtrædende Pasjes muntre: «Kom da, kom! Lad os hente det Forsømte ind, *Filip!*» rev ham ud af hans Drømme. Men paa Veien til Balsalen hviskede Grevinden sin Mand et Par Ord i Øret, hvorover han trak Øiebrynene sammen og rykkede med Hovedet. «Al den Skaansel, der kan bestaa med vor Ære, lover jeg dig, *Serafine*; mere vil du ikke fordre!» sagde han endelig, da hun bønlig holdt ham tilbage ved Indgangen til de festlige Haller.

Neppe havde hun i nogle Øieblkke vist sig iblandt Gjæsterne og omstrøet de fornødne forbindtlige Artigheder, førend hun forsvandt, for at følge sit Hjertes ædle Kald. Med et mindedes hun, at hun havde glemte at sende sin gamle Dame *d'honneur* ind til den arme Lidende. «Hurtig! en Kollasion paa to Kuverts ind i

mit Budoar!» hviskede hun til [72] Jægeren og ilte nu med aabne Arme til den ængsteligt Ventende.

En Time efter Midnat kjørte Kommissærernes Slæder frem. Visestatholderen ønskede dem en lykkelig Reise og fulgte dem udenfor Salsdøren. Et taknemmeligt Blik mødte ham, da han atter traadte ind.

«Hvad Visestatholderen paalagde eller anmodede Kommissionen om, kunde vi ikke sige. Men da han vistnok hverken vilde eller kunde forlange noget Mere, end det, han havde lovet sin Hustru, lod det sig neppe forud afgjøre, hvad væsentligt Etatsraadinden havde udrettet gennem sin elskværdige Tante. En langt virksommere Hjælp havde det milde Forsyn imidlertid sendt Oberberghauptmanden; og derover skulle vi senere forklare os.

Assessor *Barth* var en altfor veltænkende Mand til at ville forfølge noget Menneske af Had og Hævnelyst. Hverken den yderst krænkende Maade, hvorpaa Etatsraadinden havde behandlet ham eller den insolente Grovhed han siden blev overøst med af Oberberghauptmanden, havde nogen Indflydelse paa hans videre Fremgangsmaade i den alt mere og mere famøse Affære. Men hans strængeste Embedspligt nødte ham til ikke at bortvende sin Opmærksomhed fra de mange mistænkelige Omstændigheder, der havde forenet sig. Et Par Forhør, som han lod afholde over de gamle Husmandsfolk, der havde havt den sindssvage *Karine* hos sig, gave vel liden Oplysning men enkelte Glimt, som i det Ringeste lysnede for den engang vakte Mistanke. Den [73] yderste Delikatesse imod Sølvværkets første Embedsmand blev anvendt; de Oplysninger, der æskedes af ham, vare endnu affattede i Udtrykke, som om man kvæstionerede et Sagen selv uvedkommende Vidne; endnu – fordredes disse Oplysninger alene skriftligt, endnu – – men hvad kunde al denne Skaansel hjælpe? Stoffet var allerede kommet imellem Famas Tænder, og Etatsraadens Modløshed afstak altformeget imod hans vanlige Overmod. Den Harme, hvormed Fruen tog hans Parti, vakte intet andet Indtryk end Medlidenhed med hendes Blindhed.

«Men kan Du da ikke eksipere Forum; *c'est le mot, je crois.*»

«Min Bedste, det gaar ikke an fra min Side. Den lumske Karl véd meget vel, hvorledes han skal bære sig ad for at krænke mig tildøde. Min Dommer kan han ikke blive; men som Politimester kan han æske mit Vidnesbyrd. Der er jo ingen

Sag anlagt; og det Hele synes ikke stilet imod mig.»

«*Mais par exemple! tournerons la chose! vous êtes le supérieur. Il faut faire une proposition au Stathouder de nommer une commission, dont vous serez vous-même le président.*»

«*Cela paraît raisonnable.* Men nei! Det gaar ikke an fra min Side at gjøre Indstilling herom. Nu ikke. Det var at give min Fiende nye Vaaben!»

Det var ellers ikke Etatsraadens Vis at betro nogen Forretningssag til sin Kone, hvad enten den angik ham selv eller hans Embede; og hun afholdt sig altid fra enhver Indblanding deri. Men her var det anderledes. Den krænkende Undersøgelse var foretagen lige under hendes Øine, og [74] hun havde fra først af seet og deltaget i det Indtryk, den havde gjort paa ham. Dertil kom maaske ogsaa, at Manden i sin nedtrykte Stemning mere end før paaskjønnede sin brave og kjærlige Hustru. Den anførte Samtale endtes med, at Etatsraadinden fik det Hverv straks at skrive til sin Beslægtede, Visestatholderens Gemalinde, og anmode om en undersøgende Kommissjon.

Denne Kommissjon var da nu samlet. De høie Herrer lukkede sig inde med Assessor *Barth*, som foredrog dem Alt, hvad der var skrevet, sagt og foretaget i den hele Sag. Hvis de forud havde næret nogen Mistvivl til Assessorens Upartiskhed, da forsvandt den lettelig og gav Plads for Agtelse og Tillid. Enten han maatte ansees for Trediemand i Kommissjonen eller han var dens antagne Referent, er os ubekjendt; men i ethvert Fald var han Sjelen i det Hele. Saaledes var det venteligt, at man vilde gaa frem aldeles i samme Retning, som før; og Mange spaaede for Etatsraaden lidet godt af den forandrede Retsbenævnelse. Først efter et Par Dages Forløb blev en Del Personer, som forhen havde aflagt sit Vidnesbyrd, opkaldte for Kommissjonen; men endnu spurgtes ikke efter Oberberghauptmanden. Øiensynlig vilde man undgaa det ømfindtlige i at behandle en saa høi Embedsmand som *reus*, forinden det havde vist sig, at han ingen Fordring mere kunde gjøre paa noget Hensyn. At under disse Omstændigheder ingen Visit blev aflagt hos ham af de fremmede Herrer, finder man begribeligt; og dog forekom en saa uhørt Afvigelse fra al Tidens Brug de gode Kongsbergere at være det sikreste Omen, der varslede Etatsraadens Fald. Mange, mange imødesaa Dette med Længsel og Glæde, de Fleste [75] med kold Nysgjerrighed; dog – saa gaaer det vel altid –; men at fast Ingen i den hele Stad

og ved det hele Værk ængstedes ved og sørgede over hans Skiæbne, det kaster en uhyggelig Skygge over hans Portræt. Hvad Etatsraaden selv angaar, da havde han i de sidste Dage atter vundet sin sædvanlige Holding, sin raske, bydende Stemme og sit stærke Gebærdesprog. Han besøgte Hytten, Værkstederne og Gruberne. Nogle gave hendes Naades Fraværelse Deel i denne Forandring, Andre med noget rimeligere Grund den Kommissjon, der havde afløst en ringere Domstol. En tredie Grund kunde Publikum ikke finde.

Endelig kom den høflige Anmodning fra Kommissjonen, til Oberberghauptmanden, at han vilde bivære dens Forsamling den følgende Dag. Etatsraaden kom paa engang i Aande og satte i et Øieblik – Husjomfru, Kogekone og Tyendet i Bevægelse. Den fede Kalv blev slagtet, Ekspres til Fiskeren i Drammen, Stadsværelserne pudsede. I nogle Timer syntes Etatsraaden ingen anden Tanke at nære, end dem, der maa beskæftige en Husherre, som i sin Frues Fraværelse skal ordne Alt til et Gjæstebud. Nu var man rigtignok saa vel vant i Oberberghauptmandens splendide Hus, til at give en Diné, at kun det første Stød behøvedes for at udbrede en regelmæssig fordelt Virksomhed fra den gamle *Rikard* af, som forrettede en Hushofmesters Viser, og til den yngste Viserdreng; og da Etatsraaden havde holdt Raad med *Rikard* og Jomfruen, kunde han med Rolighed trække sig tilbage i sit Studerekammer.

«Nu vil jeg ikke forstyrres. Det var vel, I kom Hr. Bergmester. Behag at afgjøre alle løbende Forretninger idag. Jeg er ikke visibel for Nogen.»

[76] Med meget alvorlige Ansigter sadde de to Kommissærer, Assessoren og en Skriver i Oberbergamtsrettens store, triste Sal. Ved Bordets ene Ende stod en Lænestol for den Indkaldte. Ingen Uvedkommende vare tilstæde. Med afmaalte Skridt traadte Oberberghauptmanden ind og hilste med et dybt Buk. Han syntes overrasket ved den Høflighed, der blev ham vist, idet Enhver reiste sig fra Stolen, og Generalløitnanten kom ham imøde.

Etatsraaden havde iført sig en sirlig Bergmandsdragt, men uden de Prydelser, der ellers betegnede hans Værdighed. Han satte sig et Øieblik paa Anmodning, men stod straks igjen op og yttrede sit Ønske om at maatte begynde Forhandlingen med nogle Ord: uagtet han vel vidste, sagde han, at det stred imod Formerne.

«Vort Kommissorium paalægger os ingen Former, min Hr. Etatsraad, og I vil

maaske lette os Arbeidet ved at veilede os i vor Fremgangsmaade,» sagde Generalen forekommende.

«Mine høie Herrer Kommissarier!» begyndte Oberberghauptmanden med fast Stemme: «Forsynet har idag givet ikke blot mig men, tillad mig min Ytring, ogsaa eder en alvorlig Erindring om de menneskelige Tings Ustadighed. I eders ophøiede Stilling, ogsaa i den ærefulde Post, hvorpaa min Konges Naade har sat mig, er det vanskeligt altid at erindre denne Sandhed. «Jeg, jeg er Herren! Støv er Du!» lyder det for min Sjels Øre, og jeg bøier mig ydmyg for den Gud, der kan ophøie og nedstøde, i det jeg med Taknemmelighed erkjender hans Miskund under den korte Prøve, han har behaget at paalægge mig skrøbelige Menneske. Det er for ham, jeg ydmyger mig i denne Stund, ikke for mine

[77] Medmennesker, og medens jeg kysser hans faderlige Haand, der har villet straffe men ikke styrte mig, er jeg ikke lige villig til at undskylde det Verktøi, hvis Ondskab den Almægtige betjente sig af til min Belærelse. Dog, det er paatide, at jeg skrider til Sagen. Af de mig forhen forelagte Spørgsmaale, hvis Besvarelse jeg selv erkjender at være meget ufuldstændig, er det mig klart, hvad man formoder, at jeg skal tilstaa. Jeg er mistænkt for at have befordret *Haitlers* Flugt i den Hensigt at lade ham bære en større Mistanke med sig ud i den vide Verden, efterat jeg først ved at indvirke paa Opinionen skulde have bragt Opmærksomheden over paa ham. Det Urimelige i denne Mistanke har jeg, saa godt jeg kunde, søgt at fremsætte; men det er i dette som i mange Tilfælde en vanskelig Sag at godtgjøre at Noget ikke er. Fremdeles har det behaget Politimesteren at vække en Formodning om, at jeg skulde have staaet i et utilladeligt Forhold til den afdøde Pige, *Karine Haitler*, og derved være bleven bevæget til at forfølge hendes Kjæreste. Beviset mangler, hvis ikke den løseste Kjærlingsladder skal udslette de notoriske Tegn paa, at jeg stedse har begunstiget *Roolfsen*, i hvem jeg fandt en brav og brugbar Arbeider i Sølvverkets Tjeneste. En i længere Tid tungsindig og næsten afsindig Piges Drømmerier, meddelte og fremførte ved en uden Tvivl lettroende Geistlig, bevæger Politiet til at grave i en Brønd i mit Hus efter et Lig, som aldeles ikke findes der; og nu vedbliver man at fordre mig til Regnskab, hvorfor jeg har tilkastet Brønden. At den sammenstødende Tidspunkt for et Øieblik kunde vakt Forundring, hvis det eftersøgte Lig var fundet, erkjender jeg villig. Men selv da maatte Forundringen tabe sig, efter de Oplysninger jeg [78] har meddelt, om Aarsagen til, at det længe

paatænkte Nødvendighedsværk just skede dengang. Alt dette, mine høie Herrer, danner en Spirallinie, i hvis inderste Bøining man venter at finde mig med Morderdolken i den Haand, der hidtil aabenlyst og ærligt har ført til Kongens Ære og Landets Vel den agtværdige Hakkel. Jeg er for gammel Bergmand til at frygte for Mørket i Sjakt og Gesenk og i den ensomme Ort. Der bruger jeg Sandhedens Fakkell. Eisen og Schlägel véd jeg ret vel at haandtere og har tit vidst dermed at udslaa den rene Sten; men aldrig satte den Blodpletter. Nu vil jeg blive staaende her i de kunstigsnoede Ganges Middelpunkt; jeg vil selv udfordre den Beskyldning, I have gjemt i eders Hjerter. Er jeg Morder eller ikke? Er jeg Maskinbygger *Roolfsens* Banemand? Det er Sagen. Om denne Punkt dreier sig Alt. Nu tænder jeg Fakkelen og træder med rolig Bevidsthed op, ikke vindende mig frem igjennem de krumme Gange, som hverken mit eller eders Øie formaar at bespeide; nei lige op gaar min Furth, lige op i Dagen skal jeg stige, og der tager jeg Huen af for Verdens store Bergmester med et høit og seirende Glückauf!»

Da Oberberghauptmanden havde endt disse Ord, bukkede han for Herrerne og fremlagde taus et Brev, som blev overleveret Sekretæren til Oplæsning. Det var skrevet i det svenske Sprog og lød saaledes:

«Fra Magistraten i Fahlun til Etatsraad, Oberberghauptmand m. m. Ved foretagen Registrasion i Boet efter afgangne Gjæstgiver og Postaabner *Halin*, har man fundet indlagte forseglede Skrivelse med velbaarne Herres Adresse. Idet Magistraten fremsender samme, maa den saavel paa egne Vegne som isærdeleshed efter den nærværende Postaabners [79] Begjering, paa Grund saavel af Brevets mishandlede Udseende som af dets uforsvarlige Forsinkelse, meddele følgende Beretning: Brevskriveren, der er os opgiven at være en Maskinmester *Roolfsen*, opholdt sig hos den afdøde Gjæstgiver afvigte Foraar paa sin Reise til Tyskland, hvortil han begav sig i Bergraad v. *Nessels* Følge. Han skal Aftenen før sin Afreise have leveret Skrivelsen til Værten, som lovede at kartere og afsende den. Den Afdøde, der var en sløv og drikkældig gammel Mand, har da forglemt samme. Dette Brev blev nemlig ved den nylig stedfundne Forretning fundet under hans Seng og i nærværende fordærvede Forfatning; hvilket saaledes ikke kan tilskrives enten nuværende Postaabner Person eller nogen anden nulevende Person.»

Stiltiende fremrakte Etatsraaden Attest angaaende Brevet fra Kongsbergs

Postmester. Det saaes at være ankommet for et Par Dage siden.

Sekretæren udfoldede derefter det tilsmuskede Papir, hvis Udseende viste, at det havde været gennemvaadt og ligget i Feieskarn. Brevet var undertegnet *Roolfsen* og skrevet i et meget maadeligt Tysk og med fast ulæselige Kragetæer.

Det lød i Oversættelse saaledes: [n24](#)

«Da jeg nu, kjed af mit Ophold i Norge, efter hvad jeg har udstaaet paa Kongsberg og har begivet mig uden Afsked fra min Tjeneste, og med min Velynder Hr. Bergraad *Nessels* Tilladelse følger ham til det Østerrigske, med min ydmyge Begjæring; at velbaarne Hr. Etatsraad og Oberberghauptmanden dog vil give mig en Afsked fra min Tjeneste, som bedes om at maatte sendes til Direktøren over Fahluns Kobberværk, som har lovet at tilsende mig den til Freiberg, som skal blive mit Opholdssted i et Par Maaneder, [80] som er Alt hvad jeg ønsker, og tillige velbaarne Hr. Etatsraad og Oberberghauptmand alt Godt, som jeg af et kristeligt Sind tilgiver min forrige Kjæreste, som jeg beder hilse og til med de gamle *Haitlers* ja endog min Uven, som jeg ogsaa tilgiver *Kjeld* og forbliver Hr. Etatsraadens og Oberberghauptmandens bevaagne og underdanige Forbeder, M. Roolfsen.»

Biskoppen tog sin Fløiels Kallot imellem Hænderne og vendte sit Blik med uhyklet Fromhed imod Himlen. *Barth* rakte sin Haand ud imod Oberberghauptmanden og sagde heftig: «Tilgiv mig! og modtag min ærlige Forsikkring, at denne Stund er den gladeste i mit Liv.»

«Kun Formaliteten, min dyrebare Hr. Etatsraad, forbyder mig at forlade mit Sæde for at omfavne eder!» sagde Generalen med Rørelse. «Tør jeg nu bede eder paa nogle Øieblik at forlade Salen; vi ville uidentvivil snart modtage eder med eders Stands skjønne Løsen.»

Etatsraaden bøiede sig med Selvfølelse og forlod Værelset. Han havde været svag nok til ikke at modtage den ærlige Assessors Haandtag.

Uagtet Ingen fandt Grund til Mistanke, fordrede dog Dommernes Samvittighedsfuldhed en nærmere Undersøgelse af Brevene, og Assessoren sammenholdt *Roolfsens* med et Par Optegnelser, som fandtes efter ham imellem Aktstykkerne. Nu var Intet tilbage at ønske, og Sessjonen hævedes, efter at Protocollen var sluttet og underskrevet. *Barth* udbad sig kun at Kommissjonen vilde sætte sit Navn under *Roolfsens* Brev og derpaa udlaane ham det paa nogle

Timer, derefter indkaldtes igjen Etatsraaden og nu syntes Oberbergamtsrettens Lokale forvandlet til et [81] muntert Selskabsværrelse, hvorfra man imidlertid snart ilede Arm i Arm for at deltage i et glædeligt Festmaaltid. Men midt i de forbindtlige Lykønskninger, hvori de høie Herrer anbragte Forsikringer om, at de aldrig, ligesaalidt som hans Eksellentse Visestatholderen, havde tvivlet paa dette Udfald, formørkedes Assessorens Blik.

Oberberghauptmanden havde vendt sig til ham og hemmelig tilkastet ham en vild Trusel: «Snart kommer Raden til eder at gjøre *mig* Regnskab!»

Barth undskyldte sig fra Middagen og skiltes forstemt fra de Øvrige. Hans sidste Forhold ved denne Leilighed mishagede høilig de to Fremmede, og Formodningen om, at han af Had og maaske Hevnlyst, havde paaført den uskyldige Mand al denne Krænkelser var igjen opvakt og blev udtalt i forblommede Ord.

Barth vandrede med langsomme Trin nedad Gaden, trak ofte Spadserestokken under Armen, og fremtog Daasen.

«Hans Trusel bør jeg smile ad, for alt det, den kan bringe; men som Menneske gjør det mig ondt, at han miskjender mig. Endnu kan der dog nok være en Hage ved Sagen, min strenge Hr. Etatsraad! Ja, ja, vi ville se. Til mit Selvforsvar skal jeg dog spærre Øinene op saa vidt som jeg kan. Maaske holder jeg ham Sværdet i Skeden.

«Nu, hvad Nyt fra Kommissjonen min kjære *Barth*?» sagde Apoteker *Lepin*, da Assessoren hilsende indtraadte i Apoteket.

«Vel, min gamle *Lepin*, meget vel! Imellem os sagt, feiedes der med en løselig Kost, eller hvad jeg skal sige.»

[82] «Kommissærerne havde vel Frifindelsen forud i Lommen, Du.»

«Nei Bror, de fortjene al Agtelse; sande Æresmænd, det maa du tro. Men at man heller vil spare end fordærve, – det er baade menneskeligt og kristeligt –»

«– og adeligt, *Johannes*. De Fornemme skulde spares.»

«Hvorfor er du saa slem idag, Gamle? Jeg for min Del gav min Stemme netop som de to høie Herrer; og jeg er hverken Adelsmand eller Adelsmands Klient.»

«Det véd jeg meget vel, og jeg kan neppe tro, at du taler alvorlig. Skulde du

ville spare en Forbryder paa en Andens, var det end kun hans Rygtes Bekostning?
Om Forladelse, *Johannes*; jeg siger nu altid min Mening rent ud.»

«Og derfor har jeg altid holdt saa meget af dig, du gamle Nøddeknækker, ligefra vi sadde i Skolen sammen og til denne Dag. Apropos! Skal du til Etatsraadens til Middag?»

«Primer du? Gjæs i Tranedans! Nei min Far.»

«Naa saa giv mig en Ske Suppe med dig.»

«Hvad for Noget? spiser du ikke hos Etatsraaden?»

«Nei, jeg undskyldte mig. Men for at begynde, hvor du slap; du ræsonnerer som saa: *Roolfsen* er dræbt, altsaa af Nogen, denne Nogen maa findes i et temmelig indskrænket Antal Personer.»

«Du deduserer saa omstændelig, *Johannes*. Mistanken bør du sige, var imellem *Haitler* og Oberberghauptmanden. Nu have I taget den ene bort, altsaa have I gjort den Anden til Morder; I have borttaget den Skyldige [83] og — — — nei men for den mørkerøde Satan, *Barth* dersom du ikke legger dig al Brøde fra her for den gamle Nøddeknækker, saa river jeg dig ud af mit Hjerte og græder mine sure Øine ud.»

«Naa, naa *Lepin*! Jeg skal nok beholde Pladsen i dit Hjerte. Naar jeg nu siger dig, at Etatsraaden ikke er, ikke kan være *Roolfsens* Morder, og det af den *ratio sufficiens* at — — naa gjet nu?»

«Jeg forstaar mig ikke paa Gjetteværk. Har du da løbet om med bundne Øine hidtil, du kloge og lærde *Johannes*?»

«Hm ja! det synes saa. Men jeg forsvarer i længste Lag mine gode, sunde Øine. Saameget er vist, at *Roolfsen* maa være opstanden, hvis den Anden har slaaet ham ihjel. For han lever ganske tydelig eller levede idetmindste for ti Maaneder siden.»

Medens Apotekeren efter nogle Udraab og mange Gebærder har stukket Skrivelsen fra *Roolfsen* tæt op i de svage Øine og begynder at stave, ville vi alene i Forbigaaende underrette Læseren om, at denne gamle yderst elskværdige men ogsaa høist egne og puserlige Apotheker var *Barths* Fætter og hans eneste ret Fortrolige i Verden. Denne Fortrolighed gik, som i nærværende Tilfælde, nær nok ind paa Embedsterritoriet. Assessoren var ligesaa vant til at fortro sig til *Lepin*, som denne til at modtage og gjengjælde hans Fortrolighed. Og ingensinde havde

Nogen af dem Anledning til at fortryde sin Tillid. Med spændt Opmærksomhed hørte Apotekeren lange juridiske Demonstrationer og afbrød dem kun for at faa bedre Lys i Et og Andet [84] eller for at gjøre en dristig Indvending. Men til Gjengjæld hørte Assessoren, der engang havde lært lidt Kemi, med megen Interesse paa *Lepins* kemiske Forelæsninger over Sæbe, Garvestoffer, Farverier, Blækkompositioner, Laksorter m. m. Det var en vis baade Hjertets og Vanens Harmoni imellem disse to enlige Væsener, uagtet de i Dannelse og Udseende havde saare Lidet tilfælles.

«Ja,» sagde Apotekeren endelig, «Skriften er rigtignok saa fæl, at man kunde antage, den var skreven af en halvdød Mand; men død kan han vistnok ikke have været. Er man bare vis paa – om Forladelse, jeg snakker saa dristigt, at ikke Vedkommende har eksperimenteret igjen, ligesom da han efterskrev *Kirsti Haitlers Klo?*»

«Ja om Brevets Ægthed kan ingen Tvivl være. Magistraten» – En kom ind i Apoteket og afbrød Samtalen, der igjen fortsattes ved Spisebordet.

«Aa lad mig engang høre den Resept igjen, *Lepin!*»

«Kald den ikke Resept; jeg siger bare, at Hovedbestanddelene ere svovelsurt Jernoksydul, Galæblesyre, Gummi. Med Hensyn til de to første Bestanddele af Blækket maa Midlet til at gjøre det usynligt vælges. Surt oksalsurt Kali vil jeg antage.»

«Har du da noget Reagens, som igjen bringer Skriften frem?»

«Reagensia nok, *Johannes*, saasom kulsurt Kali, svovelsurt Natron, Ammoniak o. s. v. Men det kommer an paa, hvorledes jeg har anvendt min Oksalsyre. Har den været saa fortyndet, at Blækkets Jerndelevare udbredte over hele Papiret, saa staar det ikke i nogen Kemikers Magt at udfinde andet, end at der engang har været Skrift paa Papiret. [85] Men har jeg med mit Salt bestrøet det, kun lidet befugtet, fordi jeg for Eksempel ikke vilde fordærve Skriften paa den anden Side, saa skal jeg restituere det Udviskede med de omtalte Midler, eller bi nu! jeg vælger Svovelvandstof Svovelanemonium. Da skal den blive saa sort og læselig, at du har din Lyst deraf. Men det er sandt, – hvorledes kom du ind paa denne Materie?»

«Jo,» sagde Assessoren «nu kan jeg sige dig det. For uagtet al den Undervisning, du i mange Aar har givet mig i Kemiens Hemmeligheder, var jeg

dog bange for, at jeg gjorde mig latterlig ved at yttre en Mistanke, som du ret nu skal faa at vide, og endnu mere et Spørgsmaal om – –»

«Kjære Broder, kom dog først med Mistanken! Du har gjort mig ganske nysgjerrig.»

Assessoren tog *Roolfsens* Brev op igjen af Kjølelommen. «Fandt du ligesaa lidt som Kommissærerne noget Paafaldende deri at dette synderlige Brev tager sin Begyndelse paa den indre Side af Halvarket? At den første Side er aldeles – jeg havde nær sagt ren? – ubeskreven vilde jeg sige.»

«Hvor Pokker kan nogen finde en enkelt Besynderlighed ud af dette besynderlige Smørsammen af en uvidende Bergmand? Men lad mig se! Hilleskam! Nu fatter jeg Din sublime Idé. Den første Side er udvisket, og – aha! jeg har det lille Bror! Du vilde, det er Nummer to, det er Spørgsmaalet mener jeg, – du vilde prøve at restituere Skriften?»

«*Rem acu tetigisti!* Restituer mig Skriften, et *magnus mihi eris Apollo!*»

«Au, au! den Latin staar ikke i Farmakopeen; den forstaar jeg ikke. Hm, hm! Det er saamen meget antageligt, at der har været skrevet Noget her nedefter. Men hvem skulde da – –?»

«Det vil vise sig *Lepin*. Lad os nu gaa ud i Apoteket; der skal du gjøre dine artificiale Eksperimenter.»ⁿ²⁵

«Med største Fornøielse; men lad os tømme vort Glas.»

Med mange Omstændigheder og under en fortløbende høist lærerig Udvikling af Kemiens Prinsipper, henførte paa det forhaandenværende Tilfælde, anvendte den kyndige Apoteker med et saadant Held sin oksalsure Kali eller hvad det nu var, at den hele første Side af Brevet fremstod fuldt beskreven og det fast ligesaa læselig som de to indre Sider.

[86] Assessorens Ansigt udtrykte ved et stærkt Minespil hans Sjels Spænding. Beundring over Vennens Kunst, Forundring over selve Miraklet, – føiede sig til den mest levende Forventning.

«Tag mine Brillen *Johannes*; de ere skarpere, og læs nu. Men lad os gaa ind igjen; der kommer min Dreng.»

Endelig var Brevets Gaade løst. Her er det i ordnet Oversættelse.

«Velbaarne Hr. Etatsraad og Oberberghauptmand m. m. Da I vistnok vil

blive meget forundret ved at modtage disse Linier, som vil være eders Samvittighed til stor Lettelse, vil jeg haabe. Ligesaa tilsiger min Samvittighed tilligemed Hr. Bergsraad *Nessel* mig, at jeg bør nu ved disse Linier bevise eder, at den gode Gud frelste mig af Morderhulen, og I havde tiltænkt mig en sikker Begravelse, men Gud vilde det anderledes. Dog vil jeg ikke kalde eder en Morder, da mit Fald i Stalden ved eders Haandgemæng tildrog mig en Kontribusion i Hovedet, som I trode, at jeg var død. Men nogle Slag, jeg havde modtaget af en beskjenket Uven, som var *Kjeld Haitler*, gjorde sagtens det Meste til min Besvimelse, hvoraf jeg kom mig ved at kastes ned paa den frosne Jord igjennem Lugen i Gulvet. Og vil jeg herved betro velbaarne Hr. Etatsraad og Oberberghauptmand at ved det, jeg gik just hemmelig den Vei fra Kjelderen op for at erfare det, jeg dog ikke havde ventet til min store Sorg, som elskede hende af et oprigtigt Hjerte, hvorved Lemmen af mig blev opkastet, hvorigjennem jeg beholdt mit Liv og Lemmer uskadt, da jeg vel kan vide, at I udi eders svare Forskrækkelse trode at kaste det Døde ned i Brønden der tæt ved, hvilket jeg da ogsaa havde den Fornøielse at høre eder trøste min forlorne Kjæreste med, medens jeg laa stille der nede og hørte hvert Ord. Derpaa reiste jeg mig med Møie og rystede Støvet af mine Fodsaaler, som Skriften lærer. Men jeg var vakkende i Hu, da jeg som et efterstræbt og bedraget Menneske ikke vidste, hvorhen jeg skulde vende mig. Da kom jeg til at gaa bag en Vogn, som gik bag efter Bergraaden, hvilken ei forsmaaede mig i min svare Harm, med hvem jeg da nu næst efter Gud Herrens forunderlige Tilskikkelse befinder mig i hans Selskab. Og dette maatte jeg da lade eder vide, velbaarne Hr. Etatsraad og Oberberghauptmand, hvem jeg testamenterer til de Fattige de faa efterliggende Ting tilligemed min resterende, som er halvfemte Bergmaaned.»

[87] «Min Anelse!» sagde Assessoren.

«Morder kunde han da ikke kaldes, om ogsaa Udfaldet havde været anderledes, kjære *Johannes*. Det glæder mig. Nu – hør! – Du vil dog vel ikke med dette Papir? – –»

«Hvad jeg vil dermed, skal Du ikke længe blive i Tvivl om. Denne Skrivelse skal tjene mig til Selvforsvar, min Broder. Han truede mig, og skjønt jeg ikke direkte kan have Noget at befrygte, har han dog lange Arme nok for at tilføie mig Sjukaner. Nu kan jeg bøie ham. –»

«Vogt Dig for en ydmyget Fiendes Forsoning, hedder det et Sted, jeg véd ikke hvor. Et vil jeg i alt Fald tilraade Dig: gjem paa Brevet, hold i Flippen, mens han læser det.»

«Der gjør Du mig opmærksom paa en Ting, som jeg havde overseet, *Lepin!* – Dette Brev hører som Bilag til Kommissjonens Protokol, og maa tilbageleveres. Kan Du atter tage denne Side bort?»

«Hvorfor ikke? Men betænk Dig først. Se til at gjøre den bedste Brug deraf. Du maa endelig beholde det. Dermed holder Du ham Sværdet i Skeden.»

«Hm! Den Talemaade faldt mig just ind paa Veien til Dig. Naa Gud signe Dig, gamle Nøddeknækker! Idag har Du gjort Dit Mesterstykke. Jeg skal aldrig ophøre at beundre Din stolte Videnskab, som gjør Sort til Hvidt og Hvidt til Sort.»

«Ei, ei! Det er jo ellers Din Videnskab, Bror! Ja nu vil jeg ikke holde paa Dig. Du maa straks indfinde Dig til Desertten; vil Du ikke det?»

«Naturligvis; jeg medbringer et Bidrag til den. Kanske Du sér mig endnu i Aften.»

Det var gaaet muntert til ved Etatsraadens Bord, hvorom sadde Byens fleste Honorasjores. Man var virkelig i Begreb med at servere Desertten, da en Tjener udkaldte Etatsraaden. Dennes gode Lune veg pludselig tilbage ved Synet af *Barth*.

«Dersom I kommer, som min Gjæst, saa vær velkommen; eders Kuvert er ubesat. Skulde det gjælde Forretninger – saa beder jeg mig for idag undskyldt.» Men Assessoren lod sig ikke saaledes bortvise, og Etatsraaden maatte finde sig i at træde ind i sit Kontor med ham. – Man havde ved det muntre Selskabsbord maaske endnu ikke savnet Værten, da han med Assessoren ved sin Haand indtraadte og præsenterede sin Ven med en Strøm af Artigheder og Berømmelser, [88] der vistnok for en Del skyldte Vinaanden sin Oprindelse, men som dog udentvivl ogsaa udtraad fra Mandens Hjerte. *Barth* maatte tage den tomme Plads og deltage i Efterbordet, som nu forlængedes paa Timer.

Om Aftenen kom Etatsraadinden hjem. Visestatholderens og hans Gemalindes Godhed og Venskab havde ikke formaaet at holde hende tilbage indtil Kommissariernes Tilbagekomst. Saasnart hun følte sig stærk nok til at foretage Tilbageturen paa det slemme Føre, rev hun sig ud af Grevindens Arme.

Paa Høiden af Aasen, ved hvis Fod Bjergstaden ligger, lod hun ængstlig holde. Lysene tindrede rundt om i den hele Dal, og oplivede det i Aftenens Mørke hensvindende Vinterlandskab. Etatsraadindens længselfulde Blik var henvendt paa en Punkt, paa den lysende Punkt, hvor hendes Hjem laa. Ak, Lysstraaerne, som naade hendes Øie, kom vel derfra, men de kunde Intet sige om, hvad de der havde forladt. En stønnende gammel Kone krøb ved sin Stok opad Bakken og traadte hostende hen til Slæden.

«Par Skilling i Guds Navn, Frue! Derfor skal I faa en god Hilsen hjemmefra?»

«Hvad mener duⁿ²⁶ dermed *Lena*?» sagde Etatsraadinden og rakte hende Smaamønt, ikke glad ved at gjense den Kone fra hvem hun i sin Tid havde modtaget det mistænkelige Brev til *Kjeld Haitler*.

«Jeg mener, at I finder stor Lystighed og Glæde hjemme. De to Store fra Kongen og alle Byens Storfolk er i Gjestebud hos Etatsraaden. Men I har vel mødt Sønnen min, som han sendte Ekspres til jer.»

Etatsraadinden sad stum og stiv i Slæden. Enhver Blodsdraabe i hendes Aarer syntes at bølge sig tilbage, og hendes Bryst truede med at springe. «Kjør, kjør!» var alt det, hun formaaede at sige; og den gamle tro Tjener, der meget vel fattede Betydningen af Brødkonens Hilsen, og ikke mindre vel forstod, hvad der foregik i den trofaste Ægtemages Indre, var ikke sen til at opfylde Befalingen og gjorde Veien kort. Hvilket lykkeligt Gjensyn.

M. C. Hansen.

Noter:

[n1](#). *Forfatternote*: Folkets Stemme er Guds Stemme.

[n2](#). Pustende] *rettet fra*: «Pustende

[n3](#). Dage.»] *rettet fra*: Dage.

[n4](#). Udtrædelse] *rettet fra*: Udtræbelse

[n5](#). Fortræffeligt!] *rettet fra*: Fortræffeligt?

[n6](#). med!»] *rettet fra*: med!

[n7](#). *Kirsti* havde,] *rettet fra*: *Kirsti*, havde

- [n8](#). til] *rettet fra*: ti
- [n9](#). afløftet.»] *rettet fra*: afløftet.
- [n10](#). om.] *rettet fra*: om.»
- [n11](#). «saasom] *rettet fra*: saasom
- [n12](#). Partiet.»] *rettet fra*: Partiet.
- [n13](#). skal] *rettet fra*: skal skal
- [n14](#). paa] *rettet fra*: op
- [n15](#). Ægtepar!»] *rettet fra*: Ægtepar!
- [n16](#). Prøve.»] *rettet fra*: Prøve,»
- [n17](#). Sjeleangst.] *rettet fra*: Sjeleangst
- [n18](#). Redskaber.] *rettet fra*: Redskaber.»
- [n19](#). Længe] *rettet fra*: «Længe
- [n20](#). Etatsraadinden] *rettet fra*: «Etatsraadinden
- [n21](#). Spidsbuben] *rettet fra*: Spidsbuben
- [n22](#). Monsieur] *rettet fra*: Monsienn
- [n23](#). bien.] *rettet fra*: bien,
- [n24](#). saaledes:] *rettet fra*: saaledes.
- [n25](#). Eksperimenter.»] *rettet fra*: Eksperimenter.
- [n26](#). du] *rettet fra*: da

Maurits Christopher Hansens *Mordet paa Maskinbygger Roolfsen* er lastet ned gratis fra bokselskap.no